Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 291 (16814) | 1984 оной декабриин 20, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

...ТЭЛБЭРИЛЭГШЭ— ...ҮҮЖҮҮЛЭГШЭ МҮН

...лтэ түгэс социализм байгуулгын үедэ бүхы ша...элбэрилэгшэдтэ Коммунис партимнай шанга ...бина. Бага, ехэшье ажалша коллективүүдтэ ...н хүтэлбэрилэгшын ажалынь, тэрэнэй хүнүүдтэ ...андадаг байhанинь, абари зангыншье бүтэ...эр харагдажа байдаг гээшэ.

... ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ хү...шэ бүхэн коллектив соогоо үзэл сурталай хү...ын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулха зэргэтэй ...даа hэн.

...бэрилэгшэ хадаа политическэ үргэн хараа бо...өрынгөө мэргэжэлээр гүнзэгы мэдэсэтэй, ашаг ...р үйлэдбэрине хүтэлбэрилжэ шададаг байха зэр...тэлбэрилэгшын нэрэ хүндэ гансал тэрэнэй хү...ы бэрхэ шадабариhаа ба дүй дүршэлhөөнь дул...шэ, харин тэрэнэй хүн зондо сэдьхэлэй уль...ртаньшье, гашуудалданьшье адли дүтөөр хан...аха байhанhаа болодог гээшэ.

...блика соомнай зоной дунда мэдээжэ болоhон, ...үтэ бодото хэрэг хоёрые хазагайруулдаггүй ...лэгшэд олон. Жэшээнь, Улаан-Үдын районой ...ын шубуунай фабрикын директорээр hүүлэй ...лэй турша Гаврил Павлович Тюменцев ху...ь. Энэ фабрикын коллектив эмхитэй hайн хүдэл...ашаар арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлэй даа...е амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Хүдэлмэ...өөhэдынь гуйлтые гү, али гомдолые шиидхэл...элбэрилэгшын зүгhөө таарамжатай хэмжээнүүд ...й абтадаг байха юм. Г. П. Тюменцев өөрынгөө ...он хангалтатай байхын хажуугаар хүдэлмэрилэг...өөрэлдэхэдөө, тэдэнэй урма зоригые бадараажа ...оммунист мүн. Тэрэ партийна болон нийтын ...инүүдтэ ходо түшэглэдэг, асуудал зүбшэдэг

...оной, олониитын дунда хүндэтэй болоhон хүтэл...дэй тоодо Улаан-Үдын «Теплоприбор» заво...ктор В. Б. Нимаев, Мухар-Шэбэрэй районой ...м» колхозой түрүүлэгшэ М. А. Спиридонов, ...ын нарин сэмбын комбинадай директор К. П. ... Хоринhой районой Үдын совхозой директор ...нрабдоржиев, «Бурятмебель» нэгэдэлэй гене...ректор А. П. Шапиро, Улаан-Үдын районой ...колхозой түрүүлэгшэ А. С. Трифонов, Улаан...на бүтээлгын заводой директор А. В. Юхлин ...д ороно.

...хүтэлбэрилэгшэд болон бусадшье ...нийтэ-политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэ...итэйгээр хабаадалсадаг, олониинь пропаганди...олитинформаторнууд юм. Тэдэнэр hара бүхэн...эгдэдэг нийтэ полит-үдэрнүүдтэ хүн зоной ур...ахаа хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, бүхы асуудал...одо харюунуудые үгэдэг hайн заншалтай.

...эй Улаан-Үдын горком, партиин Железнодо...шүүрэй, Кабанскын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын, ...йкомууд үйлэдбэриин ба ажахын хүтэлбэрилэг... үргэлжэ hургажа байдаг болонхой. Партиин ...ай дэргэдэхи партийно-ажахын эдэбхитэдэй ...уудта ленинскэ түхэл маягаар хүтэлбэрилгын ...итэй танилсажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэ... Мүн экономикын асуудалнуудта онсо анхарал ...ана. hургуулиин хэшээлнүүд дээрэ ажалай бү...элүүлгын, продукциин өөрынь үнэ сэнгые ...ын, алмалта, арьбалалтын асуудалнууд ямар ...ар бэелүүлэгдэхэ ёhотойб гэжэ зүбшэгдэдэг ...ртийна организацинуудай ба хүтэлбэрилэгшэ...а үйлэдбэриин, ажахын, социально-экономиче...тын асуудалнууд гол hуури эзэлхэ зэргэтэй. ...түгэс социализмын саашанхи дэбжэлтын хараа ...й гүнзэгы политическэ удха шанарые хүн зон...та хадаа шухалын шухала хэрэг мүн гэжэ ... партимнай заана.

...общественэ урда шэнэ шэнжэ шанартай зо...табигданхай. Тэдэниие бэелүүлгэ бодото бай...эhэлэн, хүмүүжүүлгын, пропагандистска хү...нэгэн доро ябуулагдаха ёhотой.

... ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиид... республикын партийна организацинуудта hаа...атайгаар бэелүүлэгдэжэ байнхай. Үзэл сурта...жүүлгын хүдэлмэридэ зарим тэды дүй дүршэ...олоhөөнинь hайшаамаар.

...лтэ түгэс социализмые нарижуулан hайжа...КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй ...нүүдэй үндэhөөр ябуулагдаха партиин үзэл ...дэлмэри» тухай асуудалнууд Бүхэсоюзна на...ческа конференци дээрэ hаяхан зүбшэн хэл...йна. Тус конференциие үнгэргэлгэ хадаа пар... июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэе...аар хүдэлмэридэ тодорхой шата, партиин ээл...II съездэдэ бэлэдхэлдэ шухала хуби болохо ...жэ Центральна Комитет тоолоно.

...рталай, политическэ, эмхидхэлэй болон ажа...лнуудые нягта холбоотойгоор, адли тэгшээр ...ролдодог хүтэлбэрилэгшэдые алишье тала...эхэ хэрэгтэй. Багаханшье коллектив дотор ... политическэ, ажахын хүдэлмэри нэгэ жэгдээр ...эбтэй эетэй, тааруу зохид эрхэ байдал тог...үнүүдэй урма зориг бадардаг, ажалай бүтээ... гээшэ. Мүн доодо шатын хүтэлбэрилэгшэд...д болон мастернуудай хүдэлмэри залуушуу...жүүлгэдэ нилээд чүлөөтэй. Жэшээнь, СССР-...о Соведэй депутат В. Ц. Сандановай хүтэлбэ...дэхи СМП-гэй барилгын бригада хамтын ...римай ёhоор ажалаа эмхидхэжэ, гэшүүдынь ...отой, бултанай түлөө харюусалгатай, эбтэй, ...нэ. БАМ-ай барилгада «алтан» залгалаа та...оциалис Ажалай Герой А. В. Бондарин бри...э ажалаараа орон соогоо суурхаба. Иимэрхүү ...данууд республикымнай үйлэдбэри дээрэ ...хозуудта улам олошоржо байнхай.

...хамта үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэл...м хүтэлбэрилэгшэд hулаар хабаададаг, бү...дарган зан гаргадаг ушарнууд үзэгдэнэ. ...ушаалые хэрэглэжэ, хуули буса ябадал гар...ууд дайралдадаг. Мүн зарим газарта элдэб ...баримтануудаар бэеэ халхалжа, нийтэ-полити...үжүүлгын хүдэлмэриhөө хулжаха гэхэ гү, ...йхяар хүтэлбэрилхэ үзэгдэлнүүд ушарна.

...с партиин ЦК-гай июниин (1983 он) Плену...ой ёhоор мүнөө үе сагта хүтэлбэрилэгшэдэй ...э хүндые дээшэлүүлгэ тон шухала хэрэг бо...йна организацинуудай урда кадрнуудые hур...е нилээд ехээр хубилган шэнэлхэ зорилго ...жалша коллективүүдэй, хүдэлмэришэдэй ба ...ын хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондо социалис ...олон талануудые шэнээр, мүнөөнэй ёhоор ...эргэтэй болоно.

...дприятинууд, колхозууд болон совхозуудай ... ажалшадые саашадань хабаадуулха гээшэ ... шанартай. Энэ хэрэг эмхидхэлгэдэ ажал...вууд тухай Хуули үргэн ехэ арга боломжо

...социально-экономическа политикые бэелүүл...жэлэй түсэбүүдэй ба социалис уялгануудай ...бии байhан дутуу дунданuудые гүйсэд усад...-эй XXVII съездые эрхим амжалтануу...а ёhотойбди.

ТҮСЭБ ЗААТАГҮЙ ДҮҮРГЭГДЭХЭ ЁhОТОЙ

Гүрэнэй статистикын органуудай бэлдэhэн тоо мэдээнүүд дээрэhээ харахада, даб дээрэ Түнхэнэй, Хоринhой, Хурамхаанай, Хэжэнгын, Хойто-Байгалай районуудай колхоз, совхозууд гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө болзорhоо холо урид дүүргэбэ. Ахын, Зэдын, Загарайн, Прибайкалиин районуудай ажахынууд түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхэ дүтэлэнхэй.

Байгша оной түрүүшын үдэрhөө эхилжэ Түнхэнэй районой ажахынуудай haалишад, малшад хоорондоо социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэн, hү ехээр haахын түлөө эршэмтэй шангаа тэмсэл ябуулжа шадаhан байна. Илангаа haалиин малда үбhэ тэжээл таhалдарагүй зөөжэ, тэрэниинь зүбөөр буйлуулан шанаржуулжа эдюулhэнэй ашаар hара, квартал бүхэндэ hү haаха даабарияа амжалтатайгаар дүүргэдэг байгаа. Фермэ бүхэнэй коллективүүд haалишадай арбан хоног, hара бүриингөө даабарине гансаше дүүргэхэ бэшэ, тэрэнээ заатагүй үлүүлэн дүүргэхын түлөө, үнеэн бүхэнэйнгөө hү haалгые дээшэлүүлхын түлөө мүрысөөгөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, [illegible]

хэ хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэнэ. [illegible]

Гэхэтэй хамта Яруунын, Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Хяагтын болон Кабанскын районуудай ажахынуудай hү haалга эрид доошолуулжа, гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө тасалдуулха аюултай болоод байна. [illegible]

Прибайкалиин районой фермэнүүдтэ ажахынуудай haалиин hү худалдаха жэлэй түсэбые заатагүй үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй. Эндэхи бүхы фермэнүүдтэ үбhэ, тэжээл, илангаа hолоомо, талха тариянай зүйлые эhээжэ, халуун уhанда дэбтээжэ, шанаржуулжа эдюул... тоогдоногүй. Олонхи ушарта малда үбhэ тэжээл таhалдуулагдана, тэрэнь ёhоор буйлуулагданагүй. Үнеэдэй hү шэмэдэ тааруулагдаhан зүб рацион табигданагүй. haалишадай hү haаха даабарияа хэр дүүргэжэ байhанииe хэншье хинана шалганагүй. Ту...

[illegible]

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ГҮРЭНДЭ hҮ ХУДАЛДАХА ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЭ ХЭР ДҮҮРГЭЖЭ БАЙhАН ТУХАЙ

1984 оной декабриин 16-най мэдээн

Районууд	Түсэбэй дүүргэлтэ процент-тээр	Декабриин 15 хоногто тушаагдаhаниинь (тоннор): 1984 ондо	1983 ондо	Нэмэhэн, хороhониинь
Түнхэнэй	109	237	239	—2
Хорииной	105	95	118	—23
Хурамхаанай	104	65	67	—2
Хэжэнгын	103	81	97	—16
Хойто-Байгалай	102	47	38	+9
Ахын	99	36	12	+24
Зэдын	98	310	357	—47
Загарайн	97	121	137	—16
Прибайкалиин	97	122	119	+3
Баргажанай	96	110	101	+9
Бэшүүрэй	96	268	281	—13
Захааминай	96	92	115	—23
Мухар-Шэбэрэй	96	327	328	—1
Кабанскын	95	324	327	—3
Хяагтын	94	253	255	—2
Улаан-Үдын	88	446	449	—3
Сэлэнгын	85	162	173	—11
Баунтын	76	13	23	—10
Яруунын	69	117	169	—52
Республика бүхыдөө	94	3226	3405	—179

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

ДУТАГДАЛhАА hУРГААЛ АБАМААР

Хориин районой ажахынуудай дундаhаа «Георгиевский» совхозой Амгалантын фермын haалишад үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгардаг. Эндэхи haалишад халуун намар байхада, үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2000 мянган килограмм hү haагаа hэн. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр үнеэн бүриhөө 2200 килограмм hү haаха социалис уялгаяа дүүргэхын түлөө оролдожо ажаллана. Тус фермын дэргэдэ hайнаар түхеэрэгдэhэн улаан булан бии. Тэндэ орохо-домнай, фермын haалишад үглөөнэйнгөө haамай hүүлээр суглараад, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэжэ байба.

— Жэлэй туршада бидэ түсэбэй ёhоор үнеэн бүриhөө 1484 килограмм hү haаха даабаритай hэмди. Мүнөө энэ даабаряа холо үлүүлэн дүүргээд ябанабди, — гэжэ фермын haалишан Вера Иосифовна Жамбалдоржиева хэлээд, — хамтын нарядай ёhо гуримаар хүдэлдэг болоhоорнай ажалнай хараа байса hайжараа, hүнэй haамнай нилээд дээшэлээ, haагдаhан сагаан эдеэнэй ехэнхи хубинь гүрэндэ нэгэдэхи сортоор абтана, коллектив доторнай ажалай журам нилээд hайжараа,— гэбэ.

Хоёрдохи жэлээ хамтын подрядай гуримаар ажаллажа байhан Амгалантын фермын hү haалиин коллектив байгша ондо район доторoo дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ дүрбэ дахин шалгаржа, партиин райкомой, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн, районой газетын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэhэн байха юм.

Эндэхи haалишад хайшан гээд хүдэлхэдөө иимэ үндэр амжалтануудые түйладаг болооб гэжэ hонирхобобди. Нэн түрүүн энэ фермын дэргэдэ түхеэрэгдэhэн тэжээл буйлуулдаг цех түхэреэн жэлэй туршада хүдэлгэгдэдэг юм. Тэрээнhээ уламжалан, эндэ hү haалинь жэлэй алишье сагта доошолдоггүй.

Мүнөө фермын haалишад, ухэршэд бүхы байhан тэжээлээ тон hайнаар буйлуулжа, малдаа үгэхые оролдоно. Энэнь тон hайшаалтай гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ үдэрнүүдтэ фермэдэ шефүүдэй хүсөөр нарhанай шэлбүүhэн бэлэдхэгдэнэ.

Фермын нарай тугалнуудай байдаг байрада ехэл таатай зохид. Энэ хэрэгтэ тугалшаар хүдэлдэг ажалай ветеран Дугарма Гурожаповна Намдакова, ВЛКСМ-эй обкомой гэшүүн Дулма Шойропова гэгшэдэй оруулhан хубита ехэ байха. Мүнөө тэдэнэр 70 гаран тугал даажа абаад, гарза хоролтогүйгөөр харуулhана. Эдэ түрүүшүүл даалгагдаhан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 640 граммаар нэмэдэг юм.

Фермын бригадир коммунист Ж. Д. Сандаковатай уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай тэрэ иигэжэ хэлэбэ: «Манай хүдэлмэридэ үшөөл дутуу дундануудушарhаар. Хамтын подряд мүнөө болотор өөрынгөө hуурине олоодүй байhаар. Энэ түрүү онол аргые зүбөөр хэрэглэбэл, ажалдамнай амжалта түйлагдаха hэн. Үйлэдбэриин нөөсэнүүд мүн лэ хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдые элсүүлэн хүдэлбэл, хэжэ байhан хүдэлмэримнай hайжарха, haагдаhан hүмнай хямда сэнтэйгээр абтаха hэн.»

Тус ажахын Ашангын hү haалиин фермэдэ ерэжэ, совхозой, районой түрүү haалишадай нэгэн партиин гэшүүн Мария Кашаповна Катинатай уулзажа хөөрэлдэбэбди. Мүнөө ажалай ветеран, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордено малшан hү haамаа дээшэлүүлжэ байнхай. Тэрэ үнгэрhэн арбан hарын дүнгөөр үнеэн бүриhөө 2720 килограмм hү haагаад байна. Жэлэй дүүрэтэр суута малшан гурбан мянгатанай зэргэдэ заатагүй гарахын түлөө оролдожо ябана.

Совхозой Ашангын фермэ бригадна подрядай гуримаар хүдэлхэдөө, хоёр звенодо хубаарилагдана. Тэдэнэй нэгыень Н. А. Доргачева хүтэлбэрилдэг юм. Энэ коллективтэ 318 үнеэн даалгагданхай гэхэ гү, али haалишан бүхэндэ 41 үнеэн хүртэнэ. Нёдондо тус фермын haалишад үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1450 килограмм hү haahaн haa, тэрэнээ мүнөө 1740 килограммда хүргөө.

Мүнөө жэлдэ эндэхи haалишад үнеэдтээ hайнаар буйлуулан бэлэдхэhэн тэжээл үгэнэ. Эндэhээ фермын малшад hү ехээр haана, түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, «Георгиевский» совхозой haалишад үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1700 килограмм hү haahaн haa, байгша ондо тэрэнээ арбан нэгэн hарын туршада 150 килограммаар дээшэлүүлжэ шадаа.

Гэхэтэй хамта эдэнэй ажалдань дутуу дундануудолон дайралдана. Эндэ буйлуулагдаhан тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ ехэ амhарта дуталдана. Мүн буйлуулагдаhан тэжээл малдаа үгэхэ оньhон техникэ хэрэглэгдэнэгүй. Энээниие районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүсөөр хэгдэхэ байhан haa, тэрэнь бүтээгдэхэеэ болинхой. Тэрэнэй хажуугаар зайн гал таhалдажа, ехэхэн haад ушаруулна. Заримдаа хэдэн часай туршада зайн галгүй байдаг ушарнуудшье бии.

Удаань Хориин совхозой малай гүүртэнүүд, ажахын түб hууриндахи мал шахан таргалуулдаг комплексын ажал хүдэлмэритэй танилсабабди. Эндэ олохон дутуу дундануудтай дайралдаабди. Адуулжа байhан малынь hанаhанда хүрэмөөр бэшэ, хүсэ шадалаар hула. Эндэ гүрэндэ тушаагдаhан эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 300 килограммда хүрөөгүй. Районой совхозуудhаа гүрэндэ тушаагдаха мал туранхай, бага шэгнүүртэйгээр абтаа. Эдэ мал зунай hайхан сагта hайнаар хүшэлэн таргалаагүй. Ажахын зооветеринарна мэргэжэлтэдэй ажалда горитойхон дутагдалнууд дайралдана. Зарим газарта ажалай журам сахидаггүй ушарнууд бии. Эдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар шиидхэхы хэмжээнүүдэй саг дары абтаха байhаниинь элитэ.

А. ДОРЖИЕВ,
арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ.
Ю. БАЗАРЖАПОВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын корреспондент.
С. УБЕЕВ,
«Правда Бурятии» газетын корреспондент,
Г. БАДМАЕВ,
манай корреспондент.

СОВЕТ-МАЛЬТЫН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов Мальтын Республикын Премьер-Министр Д. Минтоффтой декабриин 18-да Кремль соо хөөрэлдэбэ.

Хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ совет-мальтын харилсаае хүгжөөхэ гол асуудалнуудые хаража үзэhэн, уласхоорондын зарим шухала асуудалнуудаар hанамжануудаа хэлсэhэн байгаа.

Советскэ Союзай болон Мальтын Республикын хоорондохи харилсаанай амжалтатай hайнаар хүгжэжэ байhанда сэдьхэлээ ханажа байhанаа хоёр тала мэдүүлээ. Правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар политическэ зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхээр, совет-мальтын хоорондо тогтууритай hайн харилсаа тогтоохоор, Европодохи ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхын ашатуhада политическэ хөөрэлдөө үнгэргэхөөр бэлэн байhан тухайдаа элирхэйлбэ.

hүүлэй жэлнүүдтэ худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанай асуудалнуудаар Советскэ Союзай болон Мальтын Республикын хоорондохи холбоо барисаан нилээд хүгжөөгдэжэ, тогтууритай hайн болонхой гэжэ хоёр тала энэ асуудалые зүбшэн хэлсэхэдээ тэмдэглээ.

Имагтал хоёр ороной правительственна эмхи зургаануудай бэшэ, харин политическэ болон нийтын эмхинүүдэй, парламентаринарай, соёлой, эрдэм, гэгээрэлэй ажал ябуулагшадай, худалдаа наймаанай бүлэгөөрхидэй түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар совет-мальтын харилсаае саашадань үргэдхэн хүгжөөхэ хүсэлэнтэй байhанаа хоёр тала баталбэ.

Н. А. Тихонов, Д. Минтофф уласхоорондын хэдэн гол шухала асуудалнуудаар hанамжануудаа хэлсэhэн байгаа. Буу зэбсэгүүдые, илангаяа ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгаhаа уламжалан, дэлхэй дээрэхи байдалай орёо түгшүүрилтэй болоhондо hанаата боложо байhанаа хоёр тала мэдүүлээ. Тиихэдэ сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо талаар США-гай захиргаанай бэелүүлдэг хараа шэглэл уласхоорондын харилсаае түни түбшэн бэшэ болгоно, нэн түрүүн американ ядерна шэнэ ракетэнүүдэй тараагдан тодхогдожо байhан Европо түбидэ сэрэгэй аюулые улам hужэрөөнэ гэжэ совет тала тэмдэглэбэ.

Үйлэ хэрэгүүдэй аюултай хүгжэлтые зайсуулан сараха, ядерна дайнай аюулые hуларуулха, дэлхэй дээрэхи байдалые гуримшуулан hайжаруулха гээшэ бүхы гүрэнүүдэй — ехэшье, дунда жиирэйшье, багашье — эгээл эдэбхитэй, шиидхэхы ябуулгануудай ашаар түйлагдаха аргатай байна гэжэ хоёр тала мэдүүлээ. Энээнтэй дашарамдуулан, ядерна буу зэбсэгүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөхэ, замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргахагүй, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые туршалгые али болохоор хорихо тухай, нэгэ нэгэндээ зүрюугээр сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй тухай дурадхалнуудые оруулhан совет гадаадын политическэ үүсхэлнүүдтэ Н. А. Тихонов Мальтын Республикын Премьер-Министрэй анхаралыень хандуулhан байгаа. Ядерна, мүн замбуулинай буу зэбсэгүүдтэ хабаатай шэнэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ тухай СССР-эй ба США-гай хоорондо үгэеэ ойлголсохо арга олгоhон совет үүсхэл ехэ удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Хельсинкидэхи Түгэсхэлэй актын заабари зүбшэлнүүдтэ, гол ёhонуудта үнэн сэхэ, тэдэниие залан сэхээр бэелүүлхээр бэлэн байhанаа баталбад. Энээнтэй дашарамдуулан, Н. А. Тихонов, Д. Минтофф Дундада далайн асуудалнууд тухай тогтожо хэлэхэдээ, эндэ тогтууритай hайн эб найрамдал хангаха, харилсаа холбоо тогтоохо, гадаадын гүрэнүүдэй далайн-сэрэгэй ябуулгые хизаарлаха, энэ райондо гадаадын баазануудые байгуулхагүй, тэндэ ядерна буу зэбсэгүүдые тараан тодхуулхагүй тухай мэдээжэ дурадхалнуудые дэмжэhэн байгаа.

Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи дайнай аюулые зайсуулан сараха, түгшүүрилые hуларуулха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, шахардуу шанга байдалые hуларуулха, зүүн ба баруун оронуудай хоорондо али алинданьашатай туhатай эб найрамдалта холбоо барисаа тогтоохо хараа шэглэлээ Мальтын Республикын правительство хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ байна гэжэ Д. Минтофф баталба. Нейтралитедэй, бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй байлгын гол ёhонуудые Мальтын баримталан бэелүүлдэг байhан тухай, газар дайда дээрэ гадаадын сэрэгэй баазануудые байгуулгаhаа арсажа байhан тухайдаа тэрэ мэдүүлээ.

Европодо, Дундада далай дээрэ эб найрамдал хангаха, уласхоорондын аюулгүй байдалые сахин хамгаалха хэрэгтэ Мальтын Республикын правительствын, арад зоной хубитаяа оруулжа байhые Советскэ Союзда үндэрөөр сэгнэдэг юм гэжэ Н. А. Тихонов тэмдэглэбэ. Мүнөө үеын хэдэн гол шухала асуудалнуудаар СССР-эй ба Мальтын хараа бодолой дүтэрхы гү, али тудалдажа байhаниинь тэмдэглэгдээ.

Хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр хамтын коммюнике толилуулхые хоёр тала үгэеэ ойлголсобо.

(ТАСС).

СССР-эй ҮДЭРНҮҮД—ИНДИДЭ

ДЕЛИ. (ТАСС). ССР Союзай байгуулагдаhаар 62 жэлэй ойдо зорюулагдан, СССР-эй үдэрнүүд Индидэ нээгдэбэ. Ороной элдэб хото городуудта митингнүүд, хани барисаанай үдэшэнүүд, кинофестивальнууд үнгэргэгдэхэ, совет олониитын делегацинуудтай уулзалганууд болохо юм.

СССР-эй үдэрнүүдэй программын ёhоор Делидэхи Совет соёл культурын, наукын болон искусствын байшанда «Совет Буряадай искусство» гэhэн выставкэ нээгдээ. Буряад ороной түрүүшын совет уран зураашад Ц. Сампиловай, И. Аржиковай, Р. Мэрдыгеевэй бүтээлнүүд, мүн тэрэшэлэн республикын залуу уран зураашадай зурагууд тэндэ табигданхай. Арадай урашуулай хэhэн бүтээлнүүд— мориной хилгааhаар нэхэгдэhэн хибэсүүд, модо hиилэжэ хэhэн зүйлнүүд, скульптура, графика, шаажан бүтээлнүүд зал сооньдэлгээгдэнхэй. Буряадай АССР-эй Уран зураашадай холбооной түрүүлэгшэ Д-Н. Д. Дугаров выставкые нээгээ. Выставкые нээлгын баяр ёhолол дээрэ Индиин соёлой элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша Радж Кумар үгэ хэлэхэдээ, «Совет Буряадай искусство» гэhэн выставкэ хоёр ороной арадуудай хоорондохи үгэеэ ойлголсолгые гүнзэгырүүлгээр, тэдэнэй хани барисаае бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха юм гэжэ мэдүүлээ.

КПСС-эй ОБКОМДО

Үсэгэлдэр КПСС-эй обкомдо Улаан-Үдэ городой үзэл сурталай эдэбхитэдэй зүблөөн үнгэргэгдэбэ.

Эндэ «Хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан hайжаруулга ба КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр ябуулагдаха партиин үзэл сурталай хүдэлмэри» тухай асуудалые зүбшэhэн Бүхэсоюзна научно-практическа конференциин дүнгүүд тухай элидхэл КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиев хэбэ.

Зүблөөн дээрэ КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь Г. Д. Басаев, СО-гой Буряадай филиалай нийтын институдай директорэй орлогшо, философиин эрдэмэй доктор В. В. Мантатов, Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов, республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр Н. В. Бутуханов, КПСС-эй Хориин райкомой секретарь С. Р. Очиров, СО-гой Буряадай филиалай социально-экономическа шэнжэлгын таhагай секторые даагша философиин эрдэмэй доктор Ю. Б. Рандалов гэгшэд үгэ хэлэбэд.

Энэ зүблөөндэ Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов, партиин обкомой таhагуудые даагшанар Н. И. Крючков, Л. Я. Похосоев, Д. Т. Цыремпилов болон харюусалгата бусад хүдэлмэрилэгшэд хабаадаба.

Манай корр.

...ой февралиин 24—Соведүүдэй hунгалта

...ХИМҮҮДЭЭ ДЭБЖҮҮЛНЭ

...тэ Ахын рай...д, предприя...мхи зургаа...ин урда тэ... боложо, hун...ной комисси...э эрхим ху... дэбжүүлжэ ...ь, «Комму...зой гэшүүд ...ын отделе...гшэ Дамба ...ртаевые Рос... Верховно Соведэй hунгалта үнгэргэхэ hунгуулиин 865-дахи Зэдын окружной комиссиин гэшүүнээр дэбжүүлбэ.

Мүн «Улаан Аха» колхозой правлениин түрүүлэгшэ Нима Нимаевич Мункинов, Орлигой хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэ Любовь Владимировна Демина, эндэхи лесхозой хүдэлмэришэн Чимит Сындеевич Осохеев, районой заhабарилга-барилгын управлениин штукатур-маляр Сергей Цырендоржиевич Мунконов, «50 лет Октября» колхозой малшан, КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн Ольга Дашиевна Патаркеева болон бусад Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй hунгалта үнгэргэхэ hунгуулиин Ахын районой окружной комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдэбэ.

«50 лет Октября» колхозой гэшүүд хамтынгаа суглаан дээрэ тус ажахын түрүүшүүл —мал адуулагшад Антон Санданович Гомбоевые, Владимир Дулмаевич Нюлхаевые, Цыдып Лопсоновин Дамшаев болон бусадые нютагай Соведүүдэй hунгалта үнгэргэхэ hунгуулиин окружной комиссиин бүридэлдэ нэрлэжэ, өөhэдынгөө этигэл найдабари үзүүлбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Советскэ 864-дэхи округой hунгуулиин окружной комиссиин бүридэлдэ Улаан-Үдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ажахынгаа түрүүлэгшэ М. В. Михалевые, Ивалгын ОПХ-гай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэ Г. В Квакинине, «Пригородный» совхозой овощ ургуулагша, комсомолой эдэбхитэй гэшүүн С. Ж. Цыбиктаровые нэрлэбэд.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй hунгалта үнгэргэхэ Тарбагатайн 166-дахи округой hунгуулиин окружной комиссида Тарбагатайн хүн зоной ажаhуудалай хангалгын комбинадай оёдолшон Е. В. Федоровае нүхэдынь дурадхаба. Мүн hунгуулиин энэ окружной комиссиин бүридэлдэ райпогой түрүүлэгшэ Е. М. Ефимов дэбжүүлэгдээ.

Улаан-Үдын районой Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ 15-дахи округой hунгуулиин окружной комиссиин бүридэлдэ «Маяк» колхозой тракторна бригадын бригадир М. А. Кудряшов, Десятниково тосхоной соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэ Л. А. Константинова гэгшэд нэгэн дуутаар дурадхагдаа.

Манай корр.

КПСС-эй ЦК-гай ОКТЯБРИИН (1984 он) ПЛЕНУМЭЙ

ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ХАРААЛҺАНАА БЭЕЛҮҮЛХЭ

Партиимнай ЦК-гай Пленум октябрь һарада болоожо үнгэрбэ. Тэрээн дээрэ хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгын гол шухала асуудалнуудай нэгэн зүбшэгдэжэ, тодорхой шиидхэбэринүүд абтаа. Тус Пленумэй тогтоолые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ соо найруулагдаһан заабаринууд болон тобшололнуудые бэелүүлхэ талаар хүдэлмэри манайшье совхозой партийна организаци, дирекци хараалжа байна.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнуудые олониитэдэ тайлбарилжа, ойлгуулжа үгэхэ хэмжээнүүд манда түрүүлэн бэелүүлэгдээ. Пленумэй материалнуудые уншаха хэрэг, тэрээн тушаа хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн байна. Мүн политическэ һуралсалай хэшээл тус асуудалда зорюулагдажа үнгэргэгдөө. Тиихэдэ КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар совхозой партийна организациин зорилгонууд гэһэн асуудалаар партийна суглаа үнгэргөөбди. Тэрээн дээрээ шанаржуулагдаһан газарай ашаг үрые дээшэлүүлгын шухала талануудта анхаралаа хандуулһамнай элитэ. Саашадаа бэелүүлхэ гол зорилгонуудаа тодорхойлообди.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын энэ Пленум дээрэ хэлэһэн үгэ соо иимэ мүрнүүд бии: «...Түбхын түрүүн хүдөө ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө һаналаа табихадаа, манай бүхы баялигуудай нэгэн болохо газартаа тад ондоогоор хандаха ёһотойбди. Тииһээ тиитэрээ уһалагдадаг, хатаагдаһан газарта бүришье нарин нягтаар хандаха хэрэгтэй. Һайжаруулагдаһан гектар бүхэндэ хэрэгтэй бүхы юумэ оруулан, хамаг сэдьхэлһээ оролдожо хүдэлбэл, газар ашаяа харюулха гэжэ таряашад хэлэдэг бшуу».

Газартаа —гол баялигтаа эгээл иимээр хандадаг болохын тула оролдохо, тэмсэхэ гээшэ манай түрүүшын гол хэрэг мүн. Энэ талаар манда хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай. Механизаторнуудые, луговодуудые үйлэдбэриин ёһотой эзэн ёһоор хүмүүжүүлхэ ушартамнай хамтын подряд зарим тэды нүлөө үзүүлнэ. Жэшээлхэдэ, бидэнэр таряан ажалдаа 1983 онһоо ажал эмхидхэлгын түрүү арга хэрэглэжэ эхилээбди. Тиин тракторно-таряан ажалай 2 бригада байгуулагдаһан гээшэ. Тэдэниие хүтэлбэрилэгшэдээр коммунистнууд Б. Цыбенов, Ж. Цыренов томилогдонхой. Манай таряашад хоёрдохи жэлээ бригадна гуримаар ажаллажа гараа. Зүгөөр тэдэнэрнай даажа байһан таряалангайнгаа эзэд боложо тодороодүй гээд хэлэхэ бологдоно. Энэ талаар үшөө ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй гэжэ бидэ ойлгонобди. Эндэ, манай һанахада, ехэтэ бодомжолмоор, хэдэн баримтанууд дээрэ тогтохомни. Тэрэнэй нэгэниинь иимэ юумэн. Манай ажахыда Дарсаг гэжэ газарта ехэшье бэшэ таряалан бии. 1950-яад онуудай үеэр Шагдар Гармаевич Улзытуевай хүтэлбэрилдэг звеногойхид (10-аад механизатор) зарим жэлнүүдтэ эндэхи полиин гектар бүриһөө 40 центнер хүрэтэр шэниисэ хуряажа абадаг бэлэй. Тиимэһээ хайшан гэжэ иимэ амжалта түйлагдадаг байгаа гээшэб гэһэн асуудал гарахаараал гарана. Энээндэ нэгэл харюу үгэлтэй. Нэн түрүүн оролдосотой, үсэд нэтэрүү ажал гэжэ онсолоё. Юуб гэхэдэ, звеногой гэшүүд илангаяа хабарай һайрамай уһанай урдахада, таряалан дээрээ хонон шахуу байжа, уһалуури хэдэг һэн. Тэрэшэлэн полидо наг шэбхэ гаргажа, тэрэниие тараан таряаланда оруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдадаг байгаа. Тиихэдэ шэбхэеэ заатагүй халаан үйрүүлдэг һэн. Энэмнай юун гээшэб гэһэн асуудалда тобшохоноор харюусабал иимэ юумэн болоно. Томохон шулуунууд сог шэнги болотороо халаагдажа, обоологдоһон шэбхын доогуур хэгдэдэг байгаа. Удаань үтэгжүүлгэ дээрэ уһан адхагдаха. Тиихэдэнь обоологдоһон шэбхэ нэбтэ халаагдана. Иигэжэ «эдеэшүүлэгдэһэн» үтэгжүүлгэ морин тэргээр, шаргаар зөөгдэжэ тараагдадаг байгаа. Бодоод үзэхэдэ, хэды ехэ ажал хэгдэдэг байгааб даа. Харин мүнөөдэрэйнгөө ажабайдал абаад харахада, хоёр бригадымнай гэшүүд, илангаяа дабаатынхид даажа байһан таряалангайнгаа эзэн боложо шадаадүй байһаар. Механизаторнууднай газараа хүсэд һайнаар элдүүрилнэгүй. Мүн наг шэбхэ полинуудта багаар гаргагдана.

Эндэ үшөө нэгэ юумэн тухайгаа тогтон хөөрэлтэй ха. Хубиин малай таряаланда ороходо ушарнууд захагүй олон. Иимэ ябадалда механизаторнууднай гэмтэй бэшэ. Таряалангаа хубиин малһаа аршалхын тула адуулгыень һайжаруулха гээшэ заатагүй шиидхэхээр хэрэг болоод байна.

Онсолон хэлэхэдэ, ажал эмхидхэлгын, урмашуулгын шэнэ гуримаар хүдэлжэ захалһан нүхэднай хүдэлмэриингөө эсэсэй үрэ дүн тухай һаналаа табидаг боложо байна гээд ажабайдал харуулна. Түрүү онол арганудые шадаал һаа түргэнөөр хэрэглэдэг болохын тула ябуулжа байһан хүдэлмэриеэ улам бүри эдэбхижүүлхэ зорилго урдамнай табигдана гээшэ.

Бидэнэр ашаглажа байһан газарайнгаа ашаг үрые дээшэлүүлжэ, таряалан болон нуга сабшаланайнгаа шадаал һаа горитой талмайе уһалдаг болгохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулнабди. Юуб гэхэдэ, манай совхозой газар район дотороо эгээн бага шииг нойтонтой юм. Тиимэһээ энэ хэрэгэй манда ехэ удхаа шанартай байһаниинь мэдээжэ.

Манай совхозой 262 гектар таряалан уһалагдадаг гэжэ тоотой. Харин бодото дээрээ энэ талмаймнай дууһан ундалуулагданагүй. Ушарынь хадаа уһанай хүртэсэ иимэ болоно. Тиихэдэ мүнөө хэдэн зуугаад гектар нуга сабшалан уһалагдадаг. Зүгөөр шииг нойтоной эгээн хэрэгтэй сагта мүн лэ уһан дуталдашадаг.

Заганай, Дабаатын, Шэбэртын голнуудта уһанай үндэр хаалтануудые бариха талаар хүдэлмэри мүнөө манда ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Шэбэртэ голдо хаалта бариха хэрэгтэ зорюулагдаһан бүхы документнүүдые бэлдэһэн байнабди. Энээндэ гаргашалагдаха мүнгэншье һомологдоо һэн. Тиигэжэ «Бурводстрой» нэгэдэлэй Бэшүүр тосхондо һуурижаһан ПМК нэгэ бага удааржа, барилгын хүдэлмэринүүдые һаянай хэжэ захалба. Мүн Шэбэртэ голһоо нуга сабшалан тээшэ татагдаһан ханааб һайнаар заһабарилагдаха ёһотой. Эндэ 100-гаад гектар намаглиг газар хатаагдахаар хараалагдана. Тиихэдэ Дабаатын, Заганай голнуудта үндэр хаалтанууд баригдаха юм. Ханаабуудыень гүнзэгыруулхэ, уһа хубаарилдаг хаалтануудые бариха гэхэ мэтын горитой хэмжээнэй хүдэлмэринүүд бэелүүлэгдэхэ байна. Тобшолон хэлэхэ болоо һаа, һэльбэн шэнэлэлгын ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой. Эдэ бүгэдын хүсэндөө хүргэгдэхэдэ, 400 шахуу гектар таряалан, нуга сабшалан, бэлшээри нэмээжэ уһалуулагдаха. Тиихэдэ мүнөө уһалагдажа байһан газарнай хэдэн удаа ундалуулагдадаг болохо гээд тэмдэглэлтэй.

Газарай үрэжэл саг үргэлжэ һайжаруулжа байха гээшэ ехэ энэ асуудалда жэлһээ жэлдэ удха шанартай. Ажахыдамнай анхарал ехээр хандуулагдадаг боложо байнхай. Бэшүүрэй районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал отрядай гэшүүд байгша оной намар тэжээлэй ургамалнуудые таридаг 150 гектар полидо 16 мянган тонно наг шэбхэ гаргаа. Тиихэдэ 365 тонно минеральна үтэгжүүлгэ полинууд дээрэ зөөгдэһэн байна. Тиихэдэ үнгэрһэн зунамарай үедэ 120 гектар талмайтай нуга сабшаланда культуртехническэ хүдэлмэри хэгдээ. Мүн энэ сабшалан дээрээ гектар бүридэнь 40 тонно хүртэсэтэйгөөр наг шэбхэ һаядаа гаргаха ёһотойбди. Тиихэдэ бидэнэр саашаа наг шэбхэ өөһэдынгөө хүсөөр таряалан болон нуга сабшаландаа гаргадаг болохоор хараалнабди. Мүн асаргадаһан бүхы минеральна үтэгжүүлгэдээ эзэн ёһоор хандажа, элдүүрилдэг газарайнгаа үрэжэлые һайжаруулха гэжэ оролдохо байһамнай элитэ.

Газарай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар ябуулха гэһэн эрилтын табигдаад байхада, хараалһан бүхы хэмжээ ябуулгануудаа гүйсэд бэелүүлхэ гээшэ совхозой коммунистнуудай, бүхы хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй гол зорилго гээд тоолонобди.

Һаяшаг КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани болоо. Тиигэжэ арадай ажахын һалбари бүхэнэй урда шэнэ шухала зорилгонууд табигдаа. Түбхын түрүүндэ түсэбтэ табан жэлые эрхим һайнаар түгэсхэхэ хүдэлмэри хангаха хэрэгтэй гээд онсо тэмдэглэгдээ. Партиин энэ заабариие бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ манайшье парторганизаци өөрынгөө хубитые оруулха ёһотой.

Ц. БАТУЕВ,
Бэшүүрэй совхозой партбюрогой секретарь.

МАЛ АЖАЛ — *онсо шухала һалбари*

АДУУШАДНАЙ УРМАТАЙ

Бүри урданһаа хойшо манай эндэхи Сагаан Мориной отделенидэ адуун һүрэг олоор үсхэбэрилэгдэдэг байһан. Юуб гэхэдэ, хада уулын, ой тайгын хоорондуур ехэ, бага хүнды, голнуудаар адуунай үбэл-зунгүй бэлшээхэдэ таатай зохид газарнууд эндэмнай бии юм.

Жэшээлхэдэ, мүнөө отделенидэ бүхыдөө 2500 эбэртэ бодо малһаа гадна, 900 шахуу (түл түрэсэтэеэ) адуун үбэлжүүлэгдэжэ байна. Ондоогоор хэлэбэл, тугал хүхүүлжэ түлжүүлдэг үнеэдэй болон жэжэ малай 15 гүүртэ, 20 гаран һүрэг азаргатай адуун эндэ байлгагдана.

Иигээд ерэхэдээ бидэ мяханай гүүртэнүүдэй үнеэдһээ тугалнуудые олоор абажа һайнаар түлжүүлэн, үхэрэй мяха ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдахын хажуугаар, адуун һүрэгөө түргэнөөр олошоруулжа, гаргаша багатайгаар адуунай мяха баһал ехээр абаха зорилготой гээшэбди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ отделениин адуушад муу бэшэ үрэ дүнгүүдые түйлана гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Жэшээлхэдэ, байгша ондо манай ахалагша адуушан Василий Хандажапович Цыренов сугтаа хүдэлдэг ажахын эгээл үнинэй моришон Трофим Даргаевич Шагдуров, адуушад Жаргал Чимитов, Дондок Найданов гэгшэдтэй хамта һүрэгэйнгөө зуун гүүн бүхэнһөө дунда зэргээр 84 унаган абажа томо болгоо. Тусхайлбал, адуун соогоо ябаһан бүхы 180 гүүнүүдһээ дүн хамта 150 гаран унага түлжүүлээ юм. Энэнь район дотороо эрхим һайн үрэ дүнгүүдэй нэгэн болоно. Гадна эдэнэр адуунай, илангаяа унага, даагадай гарза хоролтодо оролгые эрид хорооһо, бүхы һүрэгэйнгөө 99,7 процентые бүрин бүтэнөөр ондо оруулһан байна.

Хаа хаанагүй үхэрнүүдэй олооро үбэлжэжэ, зуһажа байдаг газарта тэдэниие хашан түрингүйгөөр адуун һүрэгые һайнаар бэлшээхэ гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Юуб гэхэдэ, эгээл эдисэтэй һайн бэлшээриие тугалнуудтаа хүхүүлдэг үнеэдэй, жэжэ бүрүү, хашарагуудай болон шахамал малай гүүртэнүүдтэ таһалжа үгэнэ ха юмбибди. Харин адуун ехэнхидээ эгээл холын ой тайгын, үндэр хада уулын бэ шээридэ ябажа хоолойгоо гэжээдэг. Тэрэшэлэн адуун һүрэгтэ үбһэ тэжээл тон бага үгтэнэ. Зарим ган гасуур болоһон жэлдэ хээрэ ябаһан адуунда һогооборишье үбһэн хүртэдэггүй.

Иимэ эрхэ байдалда адуу моридые, илангаяа азарга, гүүнүүдые, бага унага, даагадаа ходо тобир тарган байлгахын, һайнаар ондо оруулхын тула адуушадай зүгһөө ехэхэн оролдолго, шадабари хэрэгтэй. Энэ талаар манай адуушад өөһэдынгөө ажалай онол оншые оложо шадаһан, хаанахи хүндыдэ ямар һүрэгые бэлшээхэб, ехэ саһа шуурганда, шанга хүйтэндэ адуугаа хаана байлгахаб гэжэ һайн мэдэхэ болоһон хүнүүд юм. Ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, түрүү дүй дүршэл, шэнэ онол арганудые үйлэдбэридэ хэрэглэхэ гэжэ ходо оролдодог байна.

Хэдэн жэлэй саана унага, даагадые намартаа эхэнүүдһээнь һалгааха, гүүнүүдые түрэхын урда эдеэлүүлхэ, жэжэ, туранхай тулюур адуунуудые илгажа харууһалха тухай хэлсэдэгшьегүй байһан гээшэ. Адуунда үбһэ тэжээл таһалжа үгэхэһөө байтагай, үхэрнүүдтэ, үнеэдтэшье эдюулхэ тэжээл дуталдана ха юм гэжэ отделениие эрхилэгшэ, бригадирнуудшье хэлэхэ байгаа.

Тезд үбэл-зунгүй гансахан хээрын бэлшээридэ ябуулжа, адуун һүрэгые түргэнөөр олошоруулхань бэрхэтэй гэжэ ойлгогдоо һэн. Тиигээд һүүлэй жэлнүүдтэ адуу моридто эдюулхээр үбһэ тэжээл тусгаар бэлдхэдэг болохо, адуушадай бригадада сабшалан таһалжа үгэхэ гэжэ шиидээ һэмди. Тэрэнһээ уламжалан, адуу илгаха, амяарлажа эдеэлүүлхэдэ хэрэгтэй бүхы түхеэрэлгэтэй байра бэлдээбди. Мүнөө гансашье азарганудта бэшэ, мүн унагалха гүүнүүдтэ, жэжэ даагануудта хубаариин зэргээр үбһэ, һолоомо, зеленко таһалжа үгэдэг болообди. Тустайлбал, хабар эртэ март, апрель соо гүүнүүдэй унагалжа эхилхын урда тээ тэдэниие һүрэгһөө илгажа, отделениин түб һууринда асараад, ехэ уужам хорёо-тээлниг соо байлганабди, үбһэ тэжээл эдюулнэбди. Энээнэй ашаар урдынхидал илангаяа түрүүшынхеэ түрэһэн залуу гүүнүүдэй хээгүүр эндэ тэндэ унагалдаг, түлөө хээрэ орхижорхидог ушар үзэгдэхэеэ болёо. Ондоогоор хэлэбэл, гүүнүүд адуушадай нарин харууһан доро унагална бшуу. Тиигэжэ эсэстээ унагад урдынхиһаа һураггүй олоор абтадаг болоо, мүн шье тобир сула байна лай үрэ дүнгүүдэй да дэ, салин түлөөһэнэй, нэмэлтэ түлөөһэнэйн болоод байхада адууш матай хүдэлнэ. Бүри һа дүн түйлахые оролдо нөө эдэмнай шэнэ гү —хамтын подрядаар х болобо.

Үшөө юун тухай хэ гэхэдэ, адуун һүрэгтэ ү жээл таһалжа үгэдэг б һоомнай хойшо мяхана бинадта шэгнүүр ехэт ган даагад, гунан, дүнэ тушаагдана. Жэшээлхэ жэлдэ мяханда туш 50 гаран даагадуудые шалан эдеэлүүлжэ, тус бүриин 270—280 грамм шэгнүүртэ гоод тушааһамнай ашагтай байба. Хэрбэ ниие дахин үбэлжүүлэ то намар мяханда т һаа, нилээд ехэ гаргаш ха, абтаһан мяханай үнэ сэншье ехэ болош

Саашадаа адуунайнг рууһые үшөөл һайжа унагадые бүри олоор болохо, энэ һалбариһ һан продукцин гаргаш хороохо, ашаг үрыень лүүлхэ хэмжээнүүды байнабди.

А. ЦЫР
Захааминай районой эй 50 жэлэй ойн нэр совхозой гур отделение эрхи

КОММУНИСТ, СОДНОМ МАЛАНОВ ОЛОН ЖЭЛДЭ АХЫН РАЙОНОЙ «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗДО ҺАРЛАГ МАЛ АДУУЛНА. АРБАН НЭГЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЭХИНҺЭЭ ҺАЙН ҮРЭ ДҮНГҮҮДЫЕ ТҮЙЛАНА. ЖЭШЭЭЛХЭДЭ, ЭНЭ ЖЭЛДЭ С. МАЛАНОВ 100 ЭХЭ ҺАРЛАГ БҮХЭНҺӨӨ 84 ТУГАЛ АБАЖА, БҮРИН БҮТЭНӨӨР ТҮЛЖҮҮЛЭЭ.

МҮНӨӨ ТҮРҮҮ МАЛШАН ДЭБИ ГОЛОЙ ҮНДЭР ЭГСЭ ХАДА БАЙСАНУУДААР ҺАРЛАГУУДАА БЭЛШЭЭНЭ. ТЭРЭ МАЛАЙНГАА ҮБЭЛЖЭЛГЭ ЭРХИМЭЭР ҮНГЭРГЭХЭ БҮХЫ АРГА БОЛОМЖОТОЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Маланов.

К. ТУЛУЕВАЙ фото.

«БУРЯАД ҮНЭН» *газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр*

«ЭНЕРГЕТИГҮҮДЭЙ ХОТОДО АЖАҺУУДАГ ААД...»

Манай газетын байгша оной ноябриин 1-нэй номерто Гусиноозерскын электрын элшэ хүсэ дамжуулгын участогай начальник П. Фортушенкын иимэ гаршагтай корреспонденци толилогдоһон байгаа. Корреспонденци дотор тус участогай материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхэ, техникэ болон тусхан түхеэрэлгэнүүдээр хангаха, хүдэлмэришэдэй болон тусхай албанай тоо олошоруулха, электро-түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха талаар бүтэмжэтэй хэмжээнүүд абтанагүй гэжэ тэмдэглэгдэһэн юм. Тус участогай эрхэ байдалые һайжаруулха хэрэгтэ үйлэдбэриин «Бурятккоммуэнерго» нэгэдэл аша үрэтэй туһаламжа үзүүлнэгүй гэжэ шүүмжэлэл хэгдэһэн байна.

Үйлэдбэриин «Буряткоммунэнерго» нэгэдэлэй генеральна директор Г. Ф. Соловьев энэ бэшэгтэ иимэ харюу редакцидамнай эльгээбэ:

«Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэнь Гусиноозерскын участогта нилээд туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Улаан-Үдэһөө тусхайта эльгээгдэһэн хүдэлмэрилэгшэд трансформаторна 3 подстанци баряа, электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг утаһан 3,5 километртэ татагдаа. Мүн газар үрэмдэдэг түхеэрэлгэ үгтэнхэй.

Гэбэшье эндэ нилээд бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада тушааһга Бурятэнергын РЭУ болон бусад албан зургаануудай гэмээр унжагаирна. Энээнһээ боложо, участогай хүдэлмэришэдэй тооё олшоруулха арга боломжо үгы байна. Тиимэһээ шухала хэрэгтэй диспетчерскэ албан, заһабарилгын участок, энергоинспекци байгуулха арга боломжо олдоногүй.

Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг түхеэрэлгэнүүдые Гусиноозерскын шахтоуправлени дутуу дунданудтайгаар тушааһан юм. Мүнөө тэрэниие усадхахын тула һэльбэн шэнэлэлгын проектнэ документаци зохёохо хэмжээнүүд абтажа байна. Энэ хүдэлмэри гол түлэб 1985—1986 онуудта хэгдэхэ. Тус участогай бааза бариха болон проектые зохёохо асуудалнууд шиидхэгдээгүй байһан зандаа. Түмэр-бетон болон модон бахананудаар нэгэдэлнай муугаар хангагдана. Тиимэһээ Гусиноозерско гүйсэдкомой тодорхой туһаламжа хэрэгтэй».

Совет орон дото

ХАРЬКОВАЙ ТРАКТОРНА ЗАВОДТО

ХАРЬКОВ. Т-150 түхэлэй гэнжэтэ машинануудые хабсаргадаг эндэхи заводой хабсаргалгын гол комплекс шэнэдхэн заһагдажа дүүргэгдээ. Энэ хүдөө ажахын техникэ тоһодохо, тааруулан табиха конвейер һаяхан ашаглалгада тушаагдаба.

Энээнэй урда тээ таарамжагүй байра соо тракторнуудай гэнжэнүүд тодхогдодог, тоһологдодог, хэрэгсэлнүүдынь тааруулагдадаг байһан юм. Үйлэдбэриие шэнээр түхеэрхэдэнь, эдэ хүшэр хүндэ хүдэлмэриие хурдадхаһан, хүнгэрүүлһэн байна.

Т-150 түхэлэй машинануудые олоор үйлэдбэрилхэ гээд КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр хараалагданхай. Эндэ ерэхэ жэлдэ хүсэтэй гэнжэтэ тракторнууд гурба шахуу дахин олоор бүтээгдэхэ байна.

ШЭНЖЭЛГЭНҮҮДЭЙ ХАҺА НЭЭГДЭБЭ

ЛЕНИНГРАД. Урда полюсай Уэдделла гэжэ далайн эрье дээрэхи «Союз» гэжэ Антарктическа бааза дээрэ научна шэнэ хаһын туг үргэгдэбэ. Эндэ ниидэжэ ерэһэн геологууд ба геофизигүүд саһанда хушагдаһан научна түхеэрэлгэнүүдые задалжа, хүдэлгэжэ эхилбэ, — гээд Антарктидаһаа эльгээгдэһэн радиограммда дотор мэдээсэгдэнэ.

— Энээнэй урда тээ хэзээдэшье Антарктидын зунай эхилжэ байхада иимэ эртэ, тааруу зохид болзорто экспедиционно хүдэлмэри эхилээгүй, — гэжэ научна программые хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Г. Грикуров хэлэнэ. Ленинград Антарктида хоёрой хоорондо агаарай замай нээгдэһэнэй ашаар иимэ арга бии болоо. Антарктическа флотилиин корабльнуудай ерэхэһээ һураггүй урид эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд зургаадахи түбидэ абаашагдаа һэн.

Хэдэн километр зузаан мүльһэ «соо хадхажа» гараһан хадын орьёл хабсагайнууд болон гүбээнүүдые геологууд шэнжэлхэ юм. Гадна дистанционно геофизическэ шэнэ аппаратура туршагдаха байна.

Урда полюсой дэргэдэхи газарые эб найрамдалай болон эрдэм ухаанай түби, тэрэниие шудалха ба оршон тойронхи дайдые аршалан хамгаалха талаар элдэб оронуудай үргэн ехэ харилсаа холбооной газар гэжэ тодорхойлһон уласхоорондын Антарктическа договорой 25 жэл эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэгдэжэ байнхай, — гэжэ Г. Грикуров һануулба. 14 гүрэн энэ договорто гар табинхай. Совет Антарктическа экспедици интернациональна шэнжэтэй юм гэжэ эрдэмтэ онсолон зааба. Жэшээлбэл, мүнөө жэлдэ манай геологуудтай хамта ГДР-эй ба США-гай мэргэжэлтэд хүдэлхэ юм.

ГОРНЯГУУДАЙ АЖАЛАЙ ИЛАЛТА

ДОНЕЦК. «Донецкуголь» нэгэдэлэй горнягууд гүнзэгы забойнууд сооһоо жэлэй даабариин тоосоогоор һүүлшын тонно түлишэ малтажа гаргаба. Ороной индустрида нэгэ миллион 360 мянган тонно нүүрһэн нэмэжэ оруулагдаба. Томо шахтын жэлэй туршада үйлэдбэрилдэг нүүрһэнтэй энэнь адли юм.

Нэгэдэлэй коллектив нилээд ехэ бэрхэшээлнүүдые дабаха баатай болоо. Эндэ үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха зорилго табигдаһан байгаа. Нэгэдэлдэ 50 гаран оньһожоруулагдамал лава байгуулагданхай. Донецкдэ үйлэдбэрилэгдэдэг нүүрһэнэй хахадһаа ехэ хубииень эдэ участогууд үгэдэг.

Түрүүшүүл гансал өөһэдынгөө амжалтанууд тухай һанаагаа зободог бэшэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нүхэр К. У. Черненкын һалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй үр биһан харюусалгатай нуудые бэелүүлхэ зуу сашье гэзгдэнги колл тэ бэшэ, харин дунд дэлдэг коллективүүд нэр туһаламжа үзүүлд киин нэрэмжэтэ, А. Ф когой нэрэмжэтэ, «К ская», «Трудовская» нуудһаа эрхим хүдэл шэд тэндэ эльгээгдэ

АВТОМОБИЛИИ ХАРГЫНУУДЫЕ Һ БАЙЛГАХА

ТОСНО (Ленинград ласть). Областиин хүд хын эгээл томо Тосне оной харгынуудаар а нануудай харайлгань хин хороогдоо. Бүхы тосхонуудые, нютага зуудай болон РАПО-г приятинуудай таряала лон фермэнүүдые харгын һүүлшын барилгашад залгаа

Техникэ болон хэрэ нүүдые хамтадхан с найнь ашаар харгын хурдан түргэнөөр яб Барилгын бүхы ш ажахынууд хүнүүдые транспорт үгэжэ байгаа. Эндэ аш оруулагдаһан асфаль завод харгы барилг дадхаһан, шанарыень руулһан юм.

— Һайн харгы эко һайнаар нүлөөлдэг гэ то байдал харуулдаг, «Тосненское» нэгэдэл ральна директор Н хэлэнэ. — Үшөө хэд саада тээ манай зари нууд гарзатадаг бай бороотой үедэ фермэ лон таряалангуудта га тораар хүрэдэг бай Үнеэдые һааха графи дэдэг байгаа. Ганса һарануудта үтэгжүүлг гаргадаг һэн. Мүнөө түхэреэн жэлэй тур дэлнэ. Тэжээлэй цеху галгада таһалдал ба лёо. Зундаа огород суглуулагдаһан продук час болоод Ленингра шагдадаг.

Мүнөө жэлдэ ферм лионһоо дээшэ түхэ ашаг олзо абаһан ба ехэ амжалтада хар һайн байлгаһан ушар гэ дүүргэһэн байха хид тоолоно.

Автомобилиин шэ нууд тараан ажал э болбосоролые дээш туһа нэмэри болоһо Полинууд, холын ну лан ба бэлшээринү асфальт хушалтатай татагданхай.

Түсэбтэ табан жэ һээ хойшо Ленингра ластьдо 400-һаа дээ метр асфальт хушалт гынууд ашаглалгада даһан, 1,5 мянган хүдөөгэй харгынууд лагдаһан юм. Мүнө гүүр автобусууд ход болонхой.

СОЦИАЛИС УЯЛ ДҮҮРГЭБЭ

КАРА-КУЛЬ. (Кирги Нарын мүрэн дээрэ мырска ГЭС-эй ба жэлэйнгээ социалис дай шухала хубиие Эндэ 360 метр ута тон тагдажа дүүргэгдээ. хадын горхон барил талмайһаа таһалагдаха

Токтогульска ба К ГЭС-үүд дээрэ хэдэ метр газар дорохи т риһан Виктор Новиц даг проходчигуудай хүшэр хүндэ геологи хэ байдалда хүдэлхэ болоо. Гэбэшье б орёо хүшэр байдал жа, хараалагдаһан хүдэлмэреэ дүүргэж гын бусад участогу дэлмэри гаргажа үг на.

Таш-Кумырска ГЭС ри 1,7 миллиард ки электрын элшэ хүсэ рилдэг байха.

АБАҺАН ЭРШЭЕЭ АЛДАНГҮЙ

Байгша ондо Хэжэнгын районой ажалшад нилээд харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэхэ уялгатай юм. Тодорхойлбол, 49 мянган центнер һү, 19,5 мянган центнер мяха гүрэндэ худалдаха болоно. Һү худалдалгаар түсэбөө хэжэнгынхид дүүргэнхэй. Жэлэй түгэсэтэр түсэбһөө гадуур нютагай тоһоной заводто 3,5 мянган центнер сагаан эдеэн эльгээгдэхээр хүлеэгдэнэ.

Тезд түйлаһанаараа һанаагаа амаржа болохогүй гэдэг гээшэ. Энэ талаар хаража үзэбэл, үбэлжэлгын эхинһээ хэдэн ажахынууд һү һаалияа доошолууланхай. Гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй түсэбшье хүшэр байдалда оронхой. Уданшьегүй, январиин хахадаар хонин ажалда түл абалгын халуун хаһа эхилхэ байна гээшэ.

Декабрь һарын эхеэр район дотор мүрысэдэг ажахынууд хоорондоо яоалсажа, үбэлжэлгэдөө хэр бэлдэһэнээ заншалта ёһоор шалгалсаһан байгаа. Анхан нэгэн байһан Могсохоной болон Худанай совхозуудай хоёр боложо таһарһанһаа хойшо тиимэшье үни саг үнгэрөөгүй. Ушар тиимэһээ эндэхидэй бэе бэеынгээ һайн тала, дутуу дунданууд тухай гүйсэд мэдэсэтэй байгаагүйдэньшье аргагүй юм ааб даа. Үнгэрһэн үе соо хэн нэгэнэйнгээ ямараар хүдэлжэ гараһанаарнь эдэ ажахынуудаихид, үлэ мэдэгшье һаа, ходо һонирхожо, хадуужа байгаа юм. Харин энэ удаа хуулита ёһоор болоһон шалгалтые шаптаг болгоч, бэе бэеынгээ түйлалта, дутагдалнуудые эдэнэрэй илангаяа шунагайгаар шүүмжэлэн хараһаниинь ше ойлгосотой.

Бодото байдалые хаража үзэбэл, иимэ байна. Урдань нэгэ ажахы байхадаа худанаархидшье, могсохоноорхидшье нуга сабшалангаа һайнаар элдүүрилһэнэй үндэһөөр эрьежэ унама үдхэн ногоо ургуулжа, үбһэ тэжээл ехээр хуряажа абадагаараа суурхадаг һэн. Энэшье жэлдэ тиимэ байгаа. Могсохоноорхид энэ талаар илангаяа амжалтатай. Эдэмнай республика дотороо тэжээл бэлэдхэлгээр түрүү һуури эзэлжэ, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугаар, 600 түхэригэй мүнгэн шан барюулалгатайгаар шагнагдаа һэн. Энэ ажахынхид бүхы зүйлэй үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 168 процент дүүргээ ха юм. Гадна нилээд ехэ сенаж, силос, витаминтай ногооной гурил бэлэдхэгдээ. Мүнөөшье тус совхозойхид ерэхэ жэлэй тарилгын хүдэлмэридэ бэлдэхэ талаар Загарайн, Хориин механизаторнуудай жэшээгээр район дотороо социалис мүрысөө үүсхэнхэй. Энэ ушарынь ехэл һайшаалтай. Худанайшье совхозойхид үбэлжэлгэдөө яһала даамайгаар орожо байнхай. Ниитын малда тэжээлэй найдамтай бааза олгохо гэһэн партиин табиһан шухала зорилгые хүршэ хоёр ажахынхид зүбөөр ойлгонхой гэжэ тэмдэглээд, энээнһээ уламжалан, мал ажалдаа эдэнэй түйлаһан үрэ дүнгүүдээр һонирхомоор. Һү үйлэдбэрилхэ болон гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбүүдые эдэ ажахынууд болзорһоонь холо урид дүүргэнхэй. Харин мяха худалдалгаар, илангаяа могсохонойхид, хүшэр байдалда оронхой. Хонин ажалаар үнгэрэгшэ жэлэйнь дүнгүүдые харабал, хоюуландань хангалтагүй.

Энэ мэтэ зүйлнүүдые харада абан, хоорондоо эды илгаатай дүнгүүдые түйлахань ямар гээшэб гэжэ асуултай. Жэшээнь, Могсохонһоо зүүлжээ дүшөөд километртэ оршодог Загаһатын совхоз тэжээлэй талаар ходо дутамаг байбашье, хонин ажалынь холо булюу.

Одоол хоорондоо ябалсажа, бэе бэеынгээ бэлэдхэл шалгажа байхадаа, дээрэ табигдаһан асуудалнуудта зүб харюу ололтой ха юм.

Шалгалта Могсохоной совхозһоо эхилһэн байгаа. Партиин райкомой болон райсоведэй гүйсэдкомой тусхай комисси, хоёр ажахын түлөөлэгшэд нэн түрүүн Улааха-Аралай һү һаалиин фермэ тээшэ шэглэбэ. Коммунис ажалай коллектив гэһэн солотой урдань үүлтэртэ малай гэжэ тоотой байһан энэ фермын мүнөөдэрэй байдалаар хүршэнэрэйшье, бусад шалгагшадайшье һонирхоһониинь ойлгосотой. Тиин гэһээнь үнеэдэйнь байрын газаа тала, задагай янзатай байшаба. Тойроод — шэбхэ шабааһан, торожо унашахаар добо дошо, элдэб үлэгдэл, хаяадаһанууд. Досооньшье ороходо, харанхы, ямаршье гэрэлгүй. Иимэ эрхэ байдалда ариг сэбэрые сахиха тухай хэлсээнгүй юм ааб даа. Тэжээлэйньшье цех шалгалтын үдэрэй урда үдэр лэ хүдэлдэг болоо. Тиигээдшье тэрэ цехынь хэдэн километр холо зайда оршодог юм байба. Һаамхай үнеэдые уһалха асуудалай шиидхэдэжэ ядаһаар байтар ехэ саг үнгэрөө юм хаш. Энэ мэтые тоолобол, захагүй олон. Үнгэржэ ерэхэдээ, хахад жэл соо тус фермэ тоо бүридхэгшэгүй байгаа. Тиимэ болохолоороо фермэ дотороо һаалишадай социалис мүрысөө яагаад эмхидхэдэг, зоотехническэ бүридхэлөө хэр зэргэ наринаар хэдэг тухай хэлсэһэнэйшье үлүү. Энээнһээ боложо, хэды ехэ һүн алдагдаа гээшэб.

Ушарынь гэхэдэ, улааха-аралайхид жэлэйнгээ түсэбүүдые бүри намар байхада дүүргэнхэй. Тиимэһээ энээгээрээ, мүн үбһэ тэжээлээр дутамаггүй байһанаараа эдэнэр үлүүсэ дашуурһажа, һанаагаа амаршоо юм бэзэ.

Юрэнхыдөө, садхалдиһан гэхэ гү, али иимэрхүү нэгэ мэдэрэл Могсохоной оршондо гүнзэгы үндэһэ табижа үрдеэ гэһэн тобшолол хээ һаа, сохомтой. Саашанхи замдаа энэ ойлгосомнай бүри батажаа. Худанай саада бэеэр зүбшан, Сагаа-Нуур хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ залуу малай, шахамалнуудай гүүртэнүүд байрладаг юм. Хүһамаг хорёогой газаашье, досоошье тэзнь обоо-ябта үбһэн, малай хүл доогуурше гэшхэгдэжэ, түйбэгдэжэ байһан үбһэн. Юрын дал һарабша, хобоо хобтыншье харагданагүй. Иимээр харууһалһанай эсэстэ малынь хаанаһаа хүшэлхэ, таргалхаб даа. Энэмнай миил нэрэ зүүлгэһэн хэрэг болоно ха юм. Малшадай социалис мүрысөөн тухай эндэ һаналаа табинагүй. Ажалайнгаа заһһарта тэндээ сугларжа, һүтэй халуун сайгаа ууж байжа хөөрэлдэдэг, телевизор харадаг Улаан булангыньшье одоол шонын хүлдэхөөр хүйтэн. Гансал энэ ушар дээрэһээ ниитэ-политическэ хүдэлмэриин эндэ хэр эмхидхэгдэжэ байһан тухайнь элирнэ бшуу.

Хонин ажалаараа Могсохоной совхоз район соогоо эгээл адагай тоотой юм. Түл абалгааршье һүүлшын һуурида. Тэжээлээр ядаха юм бэшэ. Энэ һалбарияа үргэхэ тухай жэл бүри хэлсээд лэ, хубилха юумэн үгы. Мүнөөшье тэрэ зандаа гэжэ шалгалта элирүүлээ. Эхэ хонидой 8 отара сооһоо гансал Баярто Цыдыпов һайн бэлэдхэлтэй байба. Тэрэ хонин ажалда ороһоор 12 жэл болобо. Арбадахяа түл абахань гээшэ. Хашаа хотонь хуу дулаалангай. Хурьгадайн байра соо сэбэр, сагаадагданхай. Пеэшэниинь заһабарилагдаа, хаалта хаамжанууд бэлэн. Хонидын зун, намартаа һайнаар бэлшээгдээ гэжэ мэдэхээр, тобир, хүшэлэнхэй. Коммунист Цыренжапов зуунһаа зуун хурьга абахаар зоригжонхой. Энээндэнь этигэхээр байгаа. Шалгагшадшье эндэһээ сэдьхэлээ ханажа гараа.

Харин бэшэ отарануудайнь бэлэдхэл тад ондоо байшоо. Хашаа хорёонь задагай. Дулаалагдаа, сагаадаашьегүй. Хохиршье харагдабагүй. Түлеэншье үгы. Жэлэйнгээ эгээл шухала хаһада иимээр бэлдэһэниинь харахадаа зүрхөө үбдэхөөр байба. Тезд энээнэй түлөө бодотоор харюусаха хүнүүд һанаа амар ябана хэбэртэй. Могсохоной совхозой хонин ажалай бригадир В. С. Содномдоржиев шалгалтын дүнгүүдые согсолходо, байбашьегүи. Нүхэдэйнгөө хэр бэлэдхэлтэй байһые өөрынгөө нюдөөр хараһан Баярто Цыдыпов тэндэ сэхыень хэлээ һэн: «Манай совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй эдэ бүгэдые урид мэдэжэ, хаража байгаад, һанаата болоогүйнь гайхалтай. Мүнөө ябахадаа, дотороо нилээдшье голхорогдоо даа. Үсһэ хулһан ехэ гээд, һанаагаа амаржа болохогүй».

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар дутагдалнуудые комиссиин гэшүүд тэмдэглэһэн байна. Жэшээнь, Могсохоной отара бүхэндэнь «Хонишоной булан» байбашье, тус хонишондо хабаатай зүйлнүүд огто үгы. Энэ ушарые миил шалгагшадай нюдэ халхалха һэдэлгэ гэжэ сэгнэхээр. Социалис мүрысөөнэй гол ёһые үндэһөөрнь хазагайруулһан хэрэг болоно гээшэ.

Худанай совхозой малшад үбэлжэлгэдөө холо һайн бэлэдхэлтэй гэжэ элирээ. Иннокентьевкын һү һаалиин фермэ район соогоо түрүү һууринуудай нэгые эзэлнэ. Гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө дүүргэһээр гурба һара үлүүтэй болоо. Улааха-Аралай фермые даагша В. Будажапов болон эндэхи түрүү һаалишан Д. Жамбалова дүн согсололгон дээрэ Иннокентьевкын малшадай булюу байдалтай байһаниие мэдэрээ һэн. Байраньшье сэбэр, үнеэдыньшье садхалан. Залуу мал түлжүүлхэ, шахан таргалуулха ажалшье Худанай совхоздо һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Эндэхи хонишодой үбэлжэлгэдэ бэлдэлгэ хүршэнэрэйхидэ орходоо булюу. Жэшээнь, Александр Аладин, Семен Тороновой даадаг бригадануудай хашаа хорёонь харахада, урмашамаар байгаа. Дулаан, һаруул, сагааданхай, хохир оруулагдаһан.

Социалис мүрысөө, ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэ могсохонойхидой ямараар хандаһаниинь тэмдэглээ һэмди. Худанайшье совхоздо иимэ дутагдалнууд ушардаг юм байна. Иннокентьевкын фермын Улаан булангай ханада зай заһһаргүйгөөр элдэб саарһанууд няалгаатай. Тезд абаһаар обёорхо зүйлнүүд хомор.

Худанай совхозой һайн бэлэдхэлыень үшөө дахин тэмдэглээд, үбэлжэлгэ хахадтаашье хүрөөгүй, дүнгүүдыень согсолхо эртэ гэжэ мэдэрзэ. Тезд энэ үедэ абаһан эршэнь алдагдахагүй ёһотой гэжэ найдахаар

Л. ГОМБОЕВ,
«Хэжэнгын гол» газетын хүдэлмэрилэгшэ,
Н. БАДМАРИНЧИНОВ,
манай корреспондент.

ГҮН СЭДЬХЭЛЭЙ БАЯР

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» гэһэн конкурсдо ерэһэн очерк

эн үбэлэй хараас-
рүүшын хирмаг саһа
шинамнай Обоон
абилуулна. «Яба-
зууха» гэдэгтэл, за-
бтэрые «зузаалха»
ор XX партсъез-
этэ колхозой парт-
ретарь П. Ц. Хай-
вэрэлдэһөөр яба-
шээ харгыда нэ-
эе мэдэнгүй хони-
буусада хүрэжэ

хонишон Дулма-
итаровна Будаева
ндэмүүшэ эхэнэр
он зондо сайгаа
э һанаан хэлтэгы
сошожо һоромо
хан сайгаа дурад-
гэрэй эзэн эхэнэ-
шон үгэ дуулаад
өө хэлээд энеэхэ-
р хара үһэн доро-
ан мэтэ ягаа улаа-
шулуу һуулгаһан
нь эзэнтээ хамта
эшээхэдэл гэнэ.
болоһон хойно
Доржитаровнагай
рмажап Дандаро-
н тэнгэриин хаяае
он хараад, «бор-
болгошо аа гү»
ро зуура бодол-
һуутараа үгэ зал-
и бүри бага яба-
аа хүйтэрөөд, на-
ра бороотойшог
уга намар боложо
гэлсэгшэ бэлэй.
сагай уларилшье
он янзатай: үнөө-
марнуудынь (аме-
дүүд ягааб даа)
дай хэхэ һанаатай
данад гээшэ гү?—
шэгтэйгээр хөө-
рэхынь тэндэ ра-
гүү хүгжэмэй аял-
хухюутэй зугаатай
үлнэ.

хүнэй ажал жэлэй
а дундарха дуу-
даа. Хабарай ха-
рта хаана шэмхэл-
хаб гэжэ хада
ранаата хүнды руу

харахан нюдэнэйнгөө уһаташатар шэртэхэш. Үшөө үлбэр жаахан хурьгадаа дахуулһан хонидоо мартын эхеэр мааруулан мааруулан бэлшээридэ гаргаха гээшэ ямар бэ? Гүрүүшын зүлгэ ногоо шэмхэлүүлжэ, түрүүлжэ ябаһан түлгэез дахаад, хонидой ургылан гүйлдэшэхэдэ, тогтоохо гэжэ хазаартаяа дугшуулан хатаргахаш, хажуугаарнь хара зуд гэжэ байха. Улаан зуд гэжэ байха. Һалхи шуурганшье дайралдаха, аадар мүндэртэ сохюулха, шэроэгдэхэ, ган гасуурта гасагдаха, гал түймэртэшье тушагдаха үе саг дайралдахал ха юм даа. Нажарай һайхан саг тулажа ерэбэ, одоошье амаржаабди гэхэдэш, үбһэ тэжээлээ бэлдэлгэн, хони хайшалалган, тиигээдшье намарай хюруугай урда тээ хонидоо илгаха ажал, үрэжүүлгэ... Богонихон болзорто үрэжүүлгэ хээд, пункт хаажа үрдеэгүйдэ, үбэлжөөнэй байра түхеэрэлгэ, дулаалалга, сабшажа абаһан үбһэ хулһаяа зөөлгэн... Үбэлжөөндөө нүүжэ, һүри сомоогоо задалһаар байтар, түрүүшын хурьган...

Эдэ бүгэдые үнинэй солото хонишон хөөрэжэ байхадаа, түгшүүрилтэй, түбэгтэй хэбэотэйгээр хэлээгүй, харин шог энеэдэнтэй холёод абадаг байба. Зоригтой хүн зоболонгоо тоолодоггүй, золоо дурдадаг гэһэншүү, шанга тэсэбэритэйгээр ажалладаг энэ эхэнэр хара багадаа сүхэрһэн тулиһанаа — дайнай үеын жэлнүүдтэ анзаһа шэхэдэжэ, газар хахалһанаа, мал адуулһанаа, хажуур бариһанаа огто дурдаагүй, харин ажалай үедэ ямар энеэдэтэй ушар болоо бэлэйб — тэрэниие һанан хөөрэжэ байгаа бэлэй.

Теэд үнэн дээрээ хонишоной ажал гээшэ хошон зугаа, хонгёо наадаар хоморшог лэ ааб даа. Хони харахада, юун орёо бэрхэ юумэн байгааб гэжэ зариман хэлэхэеэ һанадаг. Арайшье тиимэ бэшэ даа. Тэрэ саана, даажа абаһан һүрэгөө толгой тоолоод лэ ябаха бэшэ, зуун хониноо 140 хүрьга абаха, тэдэнээ бүтэн бүринөөр үндылгэхэ, хонин бүриһөө гурба-дүрбэн килограмм нооһо хайшалха мэтын уг зорилго урдаа табяад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада нилээдгүйхэн хүсэн хүлһэн хэрэгтэй...

Дармажап Дандарович Дулмажап Доржитаровна хоёр мүнөө сагай һайханда, олоной хүсэндэ, орон түрынгөө гэрэлтэ ерээдүйдэ гүн сэдьхэлһээ этигэдэг. Онсолбол, эрдэм ухаанай түйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл болон ажал эмхидхэлгын шэнэ онол аргануудые аша үрэтэйгөөр хэрэглэн, мал ажалай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэеэ эрмэлзэжэл ябадаг ажалша бүлэ.

— Дулмажап Доржитаровна, та хорёод жэлдэ хони, хурьгадые харууһалнат, томодхогдоһон отарынгаа арга дүршэл тухай тобшохонооршье һаань, хөөрэжэ үгыт гэхэдэмнай:

— Ямар тиимэ «нюуса» байха һэм даа,— гэжэ ахалагша хонишон дарууханаар харюусаха зуураа, нэгэл асуудалда онсо тогтобо.— Хурьгадые олоор абажа гарзагүйгөөр томо болгохоһоо гадна, тэдэниие шадаал һаа һайса боргожолуулжа, тобир сула, шэгнүүр ехэтэй болгоод, эхэнүүдһээнь һалгаажа тушааха гээшэ айхабтар шухала гэжэ һанагшаб. Илангаяа хура бороотой гү, үгышье һаа харалган, хагсуу сагта жэжэхэн, үлбэр лэ хурьгад эхэһээ һалгаагдаад байхадаа, ехэ ядардаг. Саашадаа тэдэниие томо һайн хонид болгохын тула ехэ хүсэн, нарин харууһан, саг хэрэгтэй. Энэл ушарта амжалта түйлагдадаг жэшээтэй. Удахашьегүй хүйтэнэй амин орожо, айхабтар харюусалгатайгаар ажаллаха, үдэр һүнигүй оролдохо сагнай ерэбэ,— гэжэ сүлөөдэ ерэһэн бодолоо тайлбарилан, нэгэдэхи классай хонишон-мастер һуугаа һэн. Энээгээр бодомжолходо, Мэнгэйн хонишодто мүнөө час, минута бүхэн үнэтэй, тоотой болонхой.

Орой намарһаа эхилээд, хээрэ дободо хэнзэ ногооной бултайтар Будаевтан хонидтоо элдэб зүйлэй тэжээл—үбһэ, зеленко, ногооной витаминтай гурил, шэлбүүһэнэй мүшэр намаа, талха тарянай зүйл болоод минеральна дабһа эдюулдэг байха юм. Д. Д. Будаева Сэлэнгын совхозой суута хонишон, Социалис Ажалай Герой В. Г. Романоватай үнинэй мүрысэн ажалладаг юм. Үе-үе болоод лэ үнэн ушар байдалаа мэдэлсэжэ, хоорондоо ябалсажа байхада, ажалшье урагшатай, амжалташье дэлисэтэй байдаг гээшэ ааб даа.

Гүрэнэй шангай лауреат. Олоной дундаһаа тодоржо гараһан басагаяа нютагаархинь дэмы магтадаггүй. Жэшээнь, тэрэ 1981 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 117 хурьга, 1982 ондо—131, 1983 ондо—126, 1984 ондо—111 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,5—4,9 килограмм нооһо хайшалһан габьяатай.

Түрүү хонишон ямар аргаар иимэ амжалта түйланаб? Жэлһээ жэлдэ мэргэжэл шадабарая нарижуулан дээшэлүүлжэ, хэрэг ажалдаа зохёохы ёһоор хандаһан ушарта үйлэдбэриин шэнэ арга нөөсэнүүд элирүүлэгдэжэл байдаг гээшэ ааб даа. Ноёхоной хонишон энэ талаар нэгэл ондоохон оньһо ошотой гээшэ ха. Ажаглахада, нэн түрүү ямар аша үрэ үгэхэб, хэды шэнээн зөөри гаргашалагдахаб гэһэн нягта бодомжотойгоор тэрэнэй даадаг бригада ажалаа эмхидхэдэг гуримтай.

— Экономикын асуудалнууд гэжэ гү? Манай хонишод ажахын тоосоондо хэндэшье мүхөөгөө үгтэхэгүй болонхой,— гэжэд, колхозой ахамад экономист С. Г. Санжиева һонирхоһон асуудалдамнай харюусаха зуураа, иимэ ушар тухай миһэрэн хэлэбэ.— Колхозой тоо бүридхэгшэд Д. Д. Будаевагай даадаг отарын оруулһан олзо тоолоходоо, алдуу гаргажархиһан байгаа ха юм. Дулмажап Доржитаровна өөрөө дабхар тоосоо хэжэ, олзо гарраша хоёрой илгаае тодорхойлон, алдуунь олоод, эндүүрэгшэдые эшээжэ ошоо бэлэйл. Хонишодһоо гадна ажахымнай бусад малшад, механизаторнууд чековэ гуримаар тоосоое хэжэ үнинэй һуранхай юм,—гэжэ Санжидма Гынденовна үгынгөө түгэсхэлдэ нэмээ һэн.

Хүнэй наһанда золто үдэрнүүд гэжэ байдаг. Нэгэтэ республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ жэшээтэ һайн дүнгүүдые түйлаһан үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ үнэтэ бэлэгүүд, үндэр шагнал хайранууд барюулагдаа бэлэй. Тиихэдэл минии мүнөө магтан бэшэһэн герой «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден зүүнхэй, тэрэнги, алтарганын түлэг сэсэглэн һалбарха үеэр Обоон хүндыдөө бусаа һэн.

Бүри хожомынь даа, Октябриин Революциин орден ажалша улаан альган дээрээ тогтоон абахадаа, «Үе наһаараа хэжэ ябаһан ажалаймни үндэр сэгнэлтэ, аша абарал энэл ха юм даа» гэжэ гүн сэдьхэлһээ мэдэрэн баясаһаниинь гайхалгүйл!

Үри хүүгэд өөдөө үндыжэ, үдэр бүриин ажал хэрэгэй хэжүүгээр олоной түлөөлһэн этигэл найдабари, зоной хэрэг гэжэ байха. Д. Д. Будаева сомон зүблэлэй депутат тула элдэб эсын асуудалнуудые зүб мүрөөрнь шиидхэхэ, хүсэндэнь хүргэхэеэ оролдодог.

Республикын габьяата малшанай энгэр сээжые олохон орден, медальнууд шэмэглэхэһээ гадна, Арадай ажахын түйлалтануудай выставкын болон засагай дээдын зургаануудай үмэнэһөө барюулагдаһан хүндэтэ шан тэмдэгүүд хойморойнь ханза соо арюуханаар хадагалагдажа байдаг.

Коммунис ажалай ударник Д. Д. Будаева урзанда хүндэтэ уряалаар холын Буряад оронһоо Москва хүрэжэ, ВДНХ-гай «Овцеводство» гэһэн павильон соо өөрынгөө ажалай дүй дүршэл тухай хөөрэжэ, олоной һонирхол үүсхэһэн бэлэй. Тобшолходо, хайра хүндэ ехэ, харгы зам сэбэр. Тиигэбэшье, колхозой правлениин гэшүүн тула урдахи уялгаяа суута хонишон агшам зуурашье мартадаггүй, илангаяа залуушуулда туһатай зүбшэл заабари үгэжэ, дүй дүршэлөө дамжуулха хэрэгые һэшхэлэйнгээ нангин уялгада тоолодог. Тэрэнэйл оролдолгын ашаар ахалагша хонишон А. Эрдынеев мүнөө зуутан-солотоной зэргэдэ лаб һууриия эзэлэнхэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Сэлэнгын суута хонишондо барюулагдаһан Гүрэнэй шангиие нүхэр Будаевагай Эб найрамдалай жасада сум дамжуулан үгэһые эндэ һануулая. «Эрьехэ наран сэлмэгтэ ороһой, энхэ тайбан эгүүридэ оршоһой!» гэһэн уһан жороо үгэнүүдээр эгээлэй ажалша эхэнэр һанал бодолоо элирхэйлээшьегүй һаа» би дүрбэн үхибүүдэй эхэб. Бухы совет арад үхибүүдэймнай, ашанар, гушанараймнай толгой дээрэ огторгой ходо сэлмэг, наратай байхын түлөө тэмсэнэ. Сэрэг дай, үймөө үүдхэгшэдэй уршагта гэмээр уласхоорондын байдал улам шахардуу боложо байна. Иимэ эрхэ байдалда миниишье бишыхан хубита эб найрамдалай илан мандаха хэрэгтэ туһа нэмэри болоосог! гэжэ лаблан мэдүүлһыень сохом һананаб...

Зүб даа, Дулмажап Доржитаровна, танай эдлэжэ ябаһан жаргал зол хуби Зүргаан-Дэбын зүүн хойто хаяада оршодог ууладатнай адли үндэр, атаархама һайхан байнал даа! Совет патриотизмын зориг бэдаруулагша хүсэн эгээл эндэһээ эшэ үндэһэтэй, илагдашагүй гэхэ гү даа, али ондоогоор хэлэбэл, һүүлэй табан жэлэй туршада түсэбһөө гадуур гуша мянган түхэригэй хэмжээнэй продукци абаһан юрын хонишоной баатар габьяата ажалые магтан түүрээмээр!

Габшагай дорюунаар ажаллажа, гансахан Сэлэнгэ, Хёлгын адагаар бэшэ, бүри холохонуур суурхадаг болоһон хонишондо гүн сэдьхэлэй баяр, арбан дабхар амжалта хүсөөд, урасхал солгёон горхонойнь эрьеһээ уруудажа ябахадаа, сээжэ соомни шүлэгэй мүрнүүд бүрилдэхэдэл гээ һэн:

Түгэлдэр дабшасаар
Түгэсэхээ байһан жэлдэ
Мүхэшэгүй охито
Мүрысөөнэй зэлэ таталсан,
Нарай хурьгадаа
Койроо мартан боомэйлэн,
Шан хайрада хүртэһэн
Хүтэл Мэнгэйн
Хүл жорхой хонишон...

Ч-Ц. САНЖИЕВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ГАБШАГАЙ ВАХТАДА ЖАГСАБА

ХАНОЙ. Улаан мүрэн дээгүүр СРВ доторoo эгээл томо «Тханглонг» гэжэ хүүргые баригшад ажалай габшагай вахтада жагсанхай. Жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид, декабриин 22 болотор дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө тэдэнэр дэлгэрүүлээ юм. Тиихэдээ Вьетнамай Арадай армиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ой орон дотор тэмдэглэгдэхэ.

Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар бодхоогдожо байһан республикын арадай ажахын шухала объектнүүдэй нэгынь бодхоогшод һалаа замуудые бариха, хүүргын дээдэ дабхарые барилгын эршые хурдадхаха, хүдэлмэриин шанарые ба ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абанхай.

Хүүргын барилгын эсэслэн дүүрэтэр үшөө жэл үлэбэ. Гэбэшье тэрэ мүнөөшье хэрэглэгдэдэг. Хүүргын доодо дабхарай харгыгаар ашаан ба хүнүүд улам олоор зөөгдэнэ. Тиигэжэ Ханойн болон республикын хойто хубиин баруун оройнуудай хоорондохи холбоон нилээд һайжараа юм.

ТҮГЭС ШАДАБАРИТАЙ КАДРНУУДЫЕ БЭЛДЭНЭ

УЛААН-БААТАР. Бүхы орон доторoo мэдээжэ ниислэлэй барилгын техникум 6 мянганһаа дээшэ түгэс шадабаритай кадрнуудые бэлдэжэ гаргаа юм. Республикын бүхы шэнэ барилгануудта хүдэлдэг тэрэнэй хүмүүжэмэлнүүд эдэ үдэрнүүдтэ өөһэдынгөө амаршалгануудые эльгээнэ. Техникумэй 30 жэл тэмдэглэгдэжэ байнхай.

Бүхы Монгол оронoй барилгын талмай болоод байхадань, мэргэжэлтэдые бэлдэлгэ онсо удха шанартай юм. Эрдэнэдэн, Бага Нуурай, Улаан-Баатарай, Чойбалсанай, Дарханай, республикын бусад олон хото городууд болон һуурин тосхонуудай шэнэ барилгануудта барилгашад улам олоороо хэрэгтэй болоно. Монголой гүрэнэй университедтэ, техническэ мэргэжэлэй хэдэн арбаад һургуулинуудта, техникумүүд болон һуралсалай комбинадуудта хэрэгтэй кадрнууд бэлдэгдэдэг. Тиигэжэ гансал үнгэрһэн табан жэлдэ һалбарида хүдэлэгшэдэй тоо хоёр дахин олошорһон байгаа. Мүнөө үедэ МНР-тэ 20 мянганһаа дээшэ ерээдүйн барилгашад һуража байнхай.

ОЙН БАЯРАЙ АВТОКАР

СОФИ. Пловдивой «Рекорд» гэжэ комбинадай гол конвейерһээ 200 мянгадахи автокар бэлэн болгогдожо гараба. Москвагай Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ автомобильна заводой нэрээр ойн баярай машина ябуулагдаа.

Машина бүтээлгын табан заводһоо бүридэдэг тус комбинат 30 гаран жэлэй саада тээ Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар баригдаһан юм. Мүнөө үедэ совет мэргэжэлтэд «Рекорд» комбинадта шэнэдхэн һэльбэхэ хүдэлмэри ябуулхадань туһална. Комбинадай 3600-һаа дээшэ хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд бригадна подрядай гуримаар хүдэлнэ. Пловдивой машина бүтээгшэд олон хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ автокарнуудые бүтээдэг болонхой.

(ТАСС).

НАЙ
ЛБАРИ

ммунизмын үндэ-
бигша Карл Марк-
эй ёһоор, «Ажал
аялигай эсэгэ, га-
— баялигай эхэ»
ээшэ алишье саг-
үедэ дэмы хооһон
дэшье байгаагүй.
сүлөөтэ ажал ха-
р харюусалгатай,
хүсэдөөр элсүүл-
оно гэжэ К. Маркс
н байна.
вет гүрэн хүгжэл-
циалис обществые
байнхай. Коммунис
айгуулхын тулада
гэс социализмые
арижуулан һайжа-
ажал хэрэгүүдэ
эмхи гуримтай-
а шухала гээшэ.
өөр бүтээгдэдэг
һайнаар эмхид-
алтатай, хэмжүүр-
нартай, үндэр бү-
іха зэргэтэй.

коллектив дотор
гү, али ажалай
м сахиха, тиигэжэ
сэтэй хүдэлмэри
бадалда ажалай
им тон ехэ үүргэ
ом.

оо хэрэглэгдэжэ
ай типовой гурим
ка, 1984 оной ию-
хоишо типовой
хүсэндөө ороо.
е ВЦСПС зүбшөө-
эй Ажалай ба со-
үдалнуудай талаар
митедээр байгша
үн баталаг-
Предприятинуудта,
н совхозуудта, бү-
ргаануудта ажал-
мэрилэгшэд, алба
н үйлэдбэриин ба
лективүүдэй албан
эрэниие жэншэд-
иха ёһотой. Пред-
он эмхи зургаа-
ай доторой типо-
ажалай журам бэ-
тон шухала үүргэ
байһан, саашадаа-
э байха.

1983 ондо «Ажал-
ивүүд тухай ба
эмхи зургаануу-
организацинуудые
дэ тэдэнэй үүр-
үлхэ тухай» СССР-
ули, «Ажалай со-
м бэхижүүлхэ хү-
шангадхаха тухаи»
гай, СССР-эй Ми-
Соведэй, ВЦСПС-
нёдондо июлиин
һэн. Эдэ шэнээр
ли ба тогтоолтой
, предприятинуу-
ргаануудай болон
дай Ажалай до-
эй шэнэ гурим аб-

ороһон энэ типо-
оо ямар шэнэ заа-
ахигдаха гуримууд
гэжэ эндэ тогтол-

доторой типовой
эһэлэн, министер-
зургаан бүхэндэ,
ын, эрдэм соёлой
эндэ тэдэнэй гол
аралдаһан ажалай
урим зохёогдохо
иповой ба һалба-
й доторой гури-
эһэлэн, предприяти,
эр, эмхи зургаан
дын ажалай дото-
баталан абадаг

ие ударидан хү-
эрэгые саашадань
ратическа шэнжэтэй
алай журам али
р бэхижүүлхэ —
ол зорилготойгоор
нэ гурим баталаг-

АМЖАЛТА—ГУРИМ ЖУРАМҺАА ЭХИТЭЙ

Ажалай социалис журам гээшэ ажалай доторой гуримай заабаринуудые нарихаар сахилга байхаһаа гадна, өөрынгөө ажалда ушар ёһо мэдэрэн, зохёохы ёһоор хандалга, ажалаа эрхим шанартайгаар бүтээлгэ, хүдэлмэриин сагые бүтээсэтэйгээр ашаглалга болоно гэжэд, Типовой гуримай нэгэдэхи бүлэг соо заагдана. Шадабаритайгаар, оролдосотойгоор ,ушар зорилгоёо мэдэрээд, олоной хэрэгэй түлөө эдэбхитэйгээр оролсодог хүдэлмэришэн үйлэдбэриин эзэн болохо зэргэтэй бшуу.

Хүдэлмэришэниие, алба хаагшые ажалда абаха, ажалһаа гаргаха гурим, тэдэнэй бэелүүлхэ уялганууд, хүдэлмэриин саг зүбөөр ашаглаха, һайнаар ажаллаһанай түлөө урмашуулха, ажалай доторой гурим эбдэһэнэй түлөө харюусалга амасуулха талаар албан захиргаанай уялганууд мүнөө Типовой гурим дотор хараалагдаа.

Урдань байһан гуримтай шэнээр абтаһан. Типовой гуримые сасуулан үзэбэл, захиргаан хүдэлмэрилэгшэ хоёрой хоорондын харилсаануудые тодорхойлһон шэнэ нэмэлтэнүүд бүлэг бүхэндэнь оруулагдаа. Ажалша коллективэй үүргэ ехэ болгогдоо. Коллективэй захиргаан, профсоюзай комитет хоерой зууршалгаар ажалша коллектив, тус тус предприятиин онсо өөрсэ илгаае харaадаа абажа, ажалай доторой гурим баталан абаха эрхэтэй болоо.

Жэшээлхэдэ, ажалшаниие хүдэлмэридэ абахадаа, ажалай дэбтэр паспорт хоёрһоо ондоо бусад документ тэрээнһээ нэмэлтэ болгон эрижэ болохогүй. Шэнэ гуримай ёһоор, тушаалта хүнэй ажалша хүниие хүдэлмэридэ бодотоор оруулжа, хүдэлмэри хүүлэжэ захалбал, ажалай хэлсээн тэрээнтэй баталагдаа гэжэ тоологдохо юм. Түрүүндэ заабол ажалда абтаһан тухай приказ (захиралта) бэшэгдээд, тэрээндэ ажалда абтагша гараа табибал, ажалай хэлсээн баталагдаанда тоологдодог байгаа.

Шэнэ Типовой гуримаар албан захиргаанай уялгануудые ехэ болгоо. Албан захиргаан бар хүсөөр, гараар хэгдэдэг, хүндэ ажал үсөөрүүлхэ тушаа ходо анхаралаа табижа байха зэргэтэй. Ажалай бүтээсые али болохо аргаар дээшэлүүлгэ, үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болголго, хүдэлмэриин шанар һайжаруулга, ажалые бригадна гуримаар эмхидхэлгэ, эрдэм болон техникын шэнэ түйлалтануудые нэбтэрүүлгэ, үйлэдбэриин эмхидхэл болон соёлые саг үргэлжэ һайжаруулга — эдэ бүгэдэ захиргаанай хуулита уялганууд болоно гэжэд шэнэ гурим соо заагдана.

Хүдэлмэриин аюулгүй байдал хангаха, мэргэжэлэй үбшэнүүдһээ һэргылхэ, хүдэлмэришэдые тусхай хубсаһаар, эдеэ хоолоор, гэр байрын, соёлой болон ажаһуудалай талаар тэдэниие хангаха, хамтын байрануудые, хүүгэдэй сад-яслинуудые, ниитын эдеэ хоолой газарнуудые предприяти соогоо гү, али тэрээндэ дүтүүр, олоор бариха гэхэ мэтын уялганууд ажалша коллективэй албан зургаанда даалгагдана. Үнэн сэхээр, шударгы һайнаар ажалладаг хүдэлмэрилэгшэдые, үйлэдбэридэ шэнэ юумэ үүсхэгшэдые, түрүүшүүлые моральна болон материальна талаһаань урмашуулха, тэдэниие гүрэнэй шан болон үндэр хайрануудта дэбжүүлхэ талаар, мүн тэдэнэртэ элдэб хүнгэлэлтэ, һайн эрхэ байдал олгохо талаар ажалша коллективэй үүргэ, эрхэ түлөөлгэ Типовой шэнэ гурим соо нилээд ехэ болгогдоо.

Ажалай ба үйлэдбэриин журам бэхижүүлхэ, ажалай саг гээдэг ушарнуудые али болохоор хороохо, ажалай ба материальна нөөсэ арга боломжонуудые хүсэд дүүрэнээр ашаглаха, тогтууритай кадрнуудаар хангаха — эдэ бүгэдэ хүдэлмэрилэгшэдэй, алба хаагшадай, албан захиргаанай хамтын уялганууд болоно.

Хүдэлмэришэд, алба хаагшад захиргаанай талаһаа үгтэһэн захиралтануудые саг соонь, нарин нягтаар бэелүүлхэ, дүүргэхэ уялгатай. Ажалай журам эбдэгшэдтэ нүхэр ёһоной ажаглалта, ниитын донгодолго, нүхэдэй сүүдтэ хэрэгыень үгэхэ гэхэ мэтын хууляар заагдаһан хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй.

Хэрбээ өөрынгөө дураар ажалһаа гарахые хүсэбэл, хүдэлмэрилэгшэ албан захиргаанда энээн тухайгаа хоёр һара түрүүн бэшэгээр мэдүүлхэ, хүндэтэй шалтагаанаар ажалһаа гараха гэжэ шиидэбэл, нэгэ һара түрүүн бэшэмэл мэдүүлгээр алсан захиргаандаа дуулгаха уялгатай болоно.

Ажалай журам саг үргэлжэ эбдэдэг, шалтаггүйгөөр ажалдаа гээгдэжэ ерэдэг гү, али ажалһаа эртэ арилшадаг, һогтуугаар ажалдаа ерэһэн хүдэлмэрилэгшэдые албан захиргаан ондоо ажалда оруулха, бага түлөөһэтэй ажалда оруулха, алба хаагшые доогуур тушаалда гурбан һара хүрэтэр болзороор оруулха эрхэтэй. Тэрээнһээ гадна хүдэлмэриин үдэрэй туршада ажалһаа 3 часаар тапараа һаань, али хүдэлжэ байдаг газартаа һогтуугаар ерэбэлынь, тэрэниие захиргаан ажалһаань гаргаха эрхэтэй. Ажалдаа гараагүй (прогул хэһэн) үдэрэйнь тоогоор жэлэйнь ээлжээтэ амаралтые хаһаха эрхэ албан захиргаанда олгогдоо., Зүгөөр жэл соо амарха үдэрыень хүдэлмэриин 12 үдэрһөө бага болгожо болохогүй. Эдэ бүгэдэһөө гадна хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай материальна харюусалга ехэ болгогдоо.

Ажалшадай суглаануудые байд гээд зарлажа, тэрээн дээрэ ажалай журам сахилгын, бэхижүүлгын асуудалнууд ходо хэлсэгдэжэ, шухала хэмжээнүүд абтажа байха болоо. Тиимэ болохолоороо, КПСС-эй Центральна Комитедэй 1982 оной ноябриин Пленумэй шиидхэбэриин үндэһөөр абтаһан Ажалай доторой типовой шэнэ гурим ажалай журам саашадань улам бэхижүүлжэ, хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ совет хүниие коммунис ёһоор болбосоруулан хүгжэлгэдэ шухала эрхэ нүхэсэл боложо байһаниинь дамжаггүй.

С. БАДМАЕВ,
БГПИ-гэй багша, философиин эрдэмэй кандидат.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

АЖАЛАЙ ВЕТЕРАН

Самажап Батуевна Дашанимаева Зандин һууриндаа, Суулгынгаа совхоздо эгээн хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн юм. Тэрэншье огто гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, энэ нүхэрнай олон жэлэй туршада ажахынгаа үйлэдбэри дээрэ амжалтатай, магтаалтай хүдэлжэ ябаһан намтартай. Самажап Батуевна тэбхэр хорин жэлэй хугасаада һү һаалиин фермэдэ таһалгаряагүй хүдэлөө. Ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандажа, унаһан малгайгаа абахаяа мартаад хүдэлдэг хүн гэжэ нютагаархидынь хэлсэдэг. Һүүлэй 12 жэлэй туршада нүхэр Дашанимаева хонин ажал дээрэ хүдэлнэ. Тиин дүршэл шадабаряар түгэс малшан пенсидэ гаранхайшье һаа, өөрынгөө хубитые хамтын ажалда оруулһаар.

Нютаг нүгадаа хүндэтэй Суулгын совхозой эрхим хүнүүдэй нэгэн С. Б. Дашанимаева нютагайнгаа сомоной Соведэй депутат юм. Самажап Батуевна зон нүхэдэйнгөө найдалые бодото хэрэгүүдээрээ үнэн дээрэнь бэелүүлжэ ябадаг байна гээд онсололтой.

В. ШИРДАРМАЕВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

ОЛОНОЙ ҺАЙШААЛДА ХҮРТЭНЭ

Тэсмэндэ Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи отделениин хонишод Дашанима Аюшеевэй гэртэ сугларба. Ушарынь хадаа тэрэ үдэр Юрөөгэй соёлой байшангай «Талын сэсэг» гэжэ агитбригада малшадаар ябажа, наада зугаа дэлгэхэ ёһотой байгаа. Малшадай һаял сугларaад, ажал хэрэгүүд тухайгаа хөөрэлдэһөөр байтар удангүй соёлой хүдэлмэрилэгшэд хүрэжэ ерээ.

Тус агитбригада нютагай малшадай дунда эли болонхой. Тиимэһээ эндэхид тэдэнэй графиган ёһоор хэзээ ерэхыень һайн мэдэдэг, хүлеэжэ байдаг гуримтай. Тиин энэшье удаа соелшод малшадтай уулзалгадаа болзор соогоо ерээ бшуу.

«Талын сэсэг» гэжэ агитбригадын хүбүүд, басагад үүсэлжэлгын эхилһэн сагһаа хойшо хэдэн удаа малшадта ошожо, һонирхолтой концертнүүдые харуулаа. Мүн һү һаалиин фермэнүүдтэ улаан булангуудые шэмэглэһэн, гоёоһон байна. Агитбригадын гэшүүд Л. Табаева, Ц. Булгатова, И. Дашижапов болон бусадай гүйсэдхэһэн дуунууд олоной һайшаал, магтаалда хүртэдэг юм.

Д-Д. ГАРМАЕВ.

Улаан-Үдын гарай бэлэгүүдые бүтээдэг заводой уран дархашуул Илалтын 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан габшагай ажалай вахтада жагсанхай. Эндэхи шаажанай цехэй Валентина Григорьевна Маркизовагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада 1985 оной хахад жэлэй түсэб Илалтын һайндэртэ дүүргэхэ гэһэн үүсхэл предприяти дотороо гаргаа. Октябриин революциин һайндэрэй урда тээ түрүү бригадын гэшүүд байгша оной түсэбтэ даабариие сүм бэелүүлээ һэн. Мүнөө бригадынхид 1985 оной март һарын тоосоогоор ажаллана. Бригадна подрядай гуримаар хүдэлһэнэй ашаар тэдэнэр энэ амжалта түйлаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Бригадынгаа түйлаһан, түйлажашье байһан амжалтада Надежда Матвеева горитой хубитаяа оруулалсана. Тэрэ «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн конкурсдо илаһан байха юм. Дээдэ гарай мэргэжэлтэн болоһон Н. Матвеева халаанайнгаа даабариие 130—150 процент дүүргэжэ амжадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Матвеева.

В. МУЛЛЕРАЙ фототекст.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕЛЕГАЦИИН ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ

ЛОНДОН. Албанай хэрэгээр Великобританида ерээд байһан СССР-эй Верховно Соведэй делегациие толгойлогшо; КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев Великобританиин Премьер-Министр М. Тэтчертэй уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын эльгээһэн бэшэгые М. С. Горбачев М. Тэтчертэ дамжуулан барюулһан байгаа. Мүнөө үедэ уласхоорондын оршон байдалда Советскэ Союзай болон Великобританиин хоорондо үгээ ойлголсохо, ядерна дайнай аюулые һулаpуулха, Европын ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ асуудалнуудта тэдэнэй ямараар хандалга ехэ удха шанартай байна гэжэ бэшэг дотор тэмдэглэгдэнэ.

Энэ бэшэгые абаһан ушараа үндэрөөр сэгнэжэ байнаб гэжэ М. Тэтчер мэдүүлээд, тэрээн соо хэлэгдэһэн һанал бодол баруунай ба зүүнэй оронуудай хоорондо үгээ ойлголсохо арга бэдэрхэ найдал түрүүлхэ байна гэжэ тоолоноб гэбэ. Энэ ушар уласхоорондын байдалые саашадань түгшүүрилтэй болголгые зайсуулан сараха арга олгохо байна.

Хөөрэлдөөнэй үедэ уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэбэ. Дэлхэй дээрэхи түгшүүрилэй улам һүжэрһэндэ һанаагаа зобожо байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Энээнэй ушар шалтагаануудые сэгнэлгэдэ ондо ондоо һанал бодолтой байбашье, хоёр тала зүүн ба баруун оронуудай хоорондо үрэ түгэс хөөрэлдөө хэхэ шухала гэжэ тэмдэглээ.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалые, харилсаа холбооe бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн Советскэ Союзай асари ехэ үүсхэлнүүдтэ М. С. Горбачев анхаралаа хандуулба. СССР-эй болон США-гай хоорондо үгээ ойлголсолго замбуулинай дайдада буу зэбсэг бүтээн гаргуулхагүй, ядерна буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо стратегическэ, мүн дундуур зайда хэрэглэгдэхэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороолгодо хабаатай асуудалнуудаар шэнэ хөөрэлдөөнүүдые хэлгэдэ шухала удха шанартай байха юм гэжэ мэдүүлээ. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр хорихо, эсэсэй эсэстэ усадхаха арга олгоһон үгээ ойлголсохые Советскэ Союз оролдоно гэжэ энэ бэшэг дотор тэмдэглэгдэнэ.

Британиин правительство дэлхэй дээрэхи шахардуу шанга байдал һулаpуулхые, гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдал бэхижүүлхые өөрынгөө зүгһөө оролдолго гаргана, энээнтэй дашарамдуулан, совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта түйлагдаха аабза гээд найдажа байһанаа мэдүүлнэ гэжэ М. Тэтчер хэлэбэ.

Европо түбидэхи байдал тухай асуудалнуудта хөөрэлдөөнүүдэй үедэ гол анхарал хандуулагдаһан байгаа. Европын бусад оронуудһаа гадна, СССР болон Великобританиин Европодо хани хүршэ ёһоной харилсаа холбоо тогтоохын түлөө харюусалгатай байна. Ниитэ Европодохи байдалые һайжаруулга гүрэнүүдэй хоорондо адли тэгшэ эрхэтэй, али алиндань ашатай туһатай холбоо барисаа тогтоохо юм гэжэ совет талаһаа тэмдэглэгдээ. Хельсинкидэхи Түгэсхэлэй акт дотор эдэ бүгэдэ тодорхойлогдоо һэн.

СССР-эй болон Великобританиин хоорондо тогтууритай һайн, бүтэмжэтэй харилсаа холбооe хүгжөөхэ шухала гэжэ М. С. Горбачев, М. Тэтчер мэдүүлээ.

БРИТАНИИН ПАРЛАМЕНТ ДЭЭРЭ М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ЛОНДОН. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин түрүүлэгшэ М. С. Горбачев түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегаци декабриин 18-да Вестминстерскэ ордон соо парламент хоорондын холбооной Британиин бүлэгэй гэшүүдтэй уулзаба. Парламентын гэшүүдэй урда М. С. Горбачев үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ: бидэ танай оронтой ехэ һонирхолтойгоор танилсажа байнабди. Эгээл хатуу шэрүүн дайн байлдаануудай нэгэндэ манай арадуудые холбоһон хани барисаанай тогтоогдоһон тухай совет хүнүүд һайн һанадаг юм. 40 гаран жэлэй урда тээ Британиин премьер-министрэй Сталинградта ажаһуугшадта хүндэтэ һэлмэ дамжуулан барюулһыень һайн һанадагбди. Энэ хадаа гитлеровскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү бүлэглэлдэ совет болон англи арадуудай нягта холбоо барисаатай байлгын һүлдэ тэмдэг болоһон юм.

Ондоогоор хэлэбэл, манай оронуудай, арадуудай олоһон бүхы һайн, ашатай туһатай юумэ гамтайгаар сахиха, саашадаа бүри үргэдхэхэ шухала.

Дайн ба эб найрамдалай асуудалнууд, арадуудай хоорондохи харилсаа холбоон хүн түрэлтэнэй ерээдүйе хангаха, ганса нэгэн гүрэнүүдэй ба бүлэг оронуудай хоорондо харилсаа тогтоожо шадаха. Имагтал бүхы хүн түрэлтэнэй зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэһэн эдэ бүхы асуудалнууд манай гүрэнэй ба партиин толгойлогшо К. У. Черненкын Великобританиин Премьер-Министртэ эльгээһэн бэшэг соо табигдаа.

Премьер-Министр госпожа Тэтчертэй, гадаадын хэрэгүүдэй министр господин Хаутай, кабинедэй бусад гэшүүдтэй хэһэн манай хөөрэлдөөнүүдэй үедэ эдэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаа.

70-дахи онуудта социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүд амгалан ёһоор ажаһуужа байһан юм. Һүүлэй үедэ дэлхэй дээрэхи байдал улам түгшүүрилтэй болоо. Гэбэшье амгалан тайбанаар зэргэ оршохо политика бэелүүлгэһээ үлүү юумэн байхагүй гэжэ М. С. Горбачев хэлэбэ.

Мүнөө үе сагай гол шухала асуудалнуудые ганса гансаараа шиидхэжэ болохогүй. Энэ талаар хамтын хүсэлэл оролдолго гаргаха хэрэгтэй. Хэрбээ Великобританиин иимээр хандадаг байгаа гээшэ һаань, бидэ тэрээнтэй харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэнбди.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, экономикодо, эрдэм техникэдэ, соёлой холбоо барисаае хүгжөөлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ гээшэ СССР-эй гадаадын политическэ ажал ябуулгын гол зорилго болоно.

Илалтын 40 жэлэй ойдо

ТҮНХЭН НЮТАГАЙ ҮШӨӨ НЭГЭ БААТАР

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүүрэһээр Илалтын 40 жэлэй ойе тэмдэглэхэмнай. Илалта манда хүнгэхэнөөр түйлагдаагүй. Урдань үзэгдөө дуулдаагүй энэ ехэ дайнда ороноймнай 20 миллион хүн ами наһаяа алдаа.

Фронт дээрэ Совет Армиин сэрэгшэдэй харуулһан эрэлхэг зориг бүхы дэлхэйн хүн зониие гайхуулаа, мүнөөшье гайхуулһаар. Орон доторнай, тэрэ тоодо манайшье республикада мэдээжэ болоһон, болоошьегүй баатарнууд үсөөн бэшэ.

Жэшээ болгон багахан Түнхэн нютагые абаад үзэе. Энэ үзэсхэлэн һайхан нютаг Советскэ Союзай Герой Ж. Е. Гулаев, Алдар Солын гурбан шатын орденоор шагнагдаһан С. Х. Булытов, Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэһэн хэдэн олон ордентой Л. С. Ивахинов, бусадые дэбжүүлээ. СССР-эй Оборонын министерствын Түбэй архивта гамтайгаар хадагалаатай байһан Түнхэнэй үшөө нэгэ баатар тухай материал һаяхана олдоо.

Энэмнай хэн гэбэл, 1930 онһоо Коммунис партиин гэшүүн, морин сэрэгэй эскадроной командир, гвардиин капитан Иринчин Шалдаевич Похонов, 1945 оной апрелиин 21-дэ фашис Германиин газар дээрэ болоһон хатуу шанга байлдаанда 37-тойдоо ами наһаяа алдаһан юм. Агуу Илалтын салюдай болотор 18 үдэрэй үлөөд байхада, арад зонойнгоо эрхэ сүлөөгэй, эб найрамдалай түлөө тэрэ хэтэ мүнхэдэ мартагдахагүй баатаршалга гаргаһан байна.

...Иринчин Шалдаевич 1908 ондо Түнхэн нютагта үгытэй айлай бүлэдэ түрэһэн намтартай. Тиимэл хадань эсэгэнь Шалдан гэжэ нэрэтэй байгаа хаш. Шалдан 5 хүбүүтэй, 3 басагатай һэн. Иринчин эгээ бага хүбүүниинь бэлэй. Тэрэнэй 12 наһатай боложо ябахада, граждан дайн дүүрээ. Тиимэ заахан байбашье, тэрэ томошуулһаа дутуугүй ажал хэдэг, эхэ, эсэгэдээ малаа адуулхадань, таряагаа ургуулхадань туһалдаг байһан юм.

1928 ондо Жэмһэг тосхондо хамтын ажахы байгуулагдаа. Тэрэ гансашье Иринчинэй бэшэ, харин тэндэхи үгытэй бүхы хүнүүдэй хуби заяа үндэһөөрнь хубилгаа.

Комсомолой гэшүүн Иринчин хамтын ажахы байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, тэрэниие бэхижүүлхын түлөө ехэ оролдолго гаргаа. Хүдөө ажахынгаа артелиин экономико түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулхынгаа хажуугаар, эрдэм бэлиг шудалхын түлөө үсэд нэтэрүүгээр оролдобо. Һургуулида орожо шадаашьегүй һаа, нүхэдһөө хойнотоогүй. Урагшаа һанаатай, оролдосотой, бэрхэ, шуран хүбүүе нүхэдынь комсомолойнгоо ячейкын секретаряар һунгаа һэн.

— Юрэдөө, Иринчимнай барандамнай жэшээ харуулжа ябагша һэн,—гэжэ тэрэ үедэ хамта хүдэлжэ ябаһан нютагайнь хүнүүд мүнөөшье хэлсэдэг.

Хори гараад ябаһан комсомол хүбүүн 1929 ондо ВКП(б)-гэй гэшүүндэ кандидадаар ороһон түүхэтэй. Тэрэл жэлээ Улаан Армиин албанда мордожо, Улаан-Үдэ хото шадар Буркавдивизиондо алба хээ. Тиихэдээ младша командирнуудай һургуули амжалтатайгаар дүүргээ, Коммунис партиин гэшүүндэ абтаа.

Гурбан жэл тэндэ алба хээд, гэртээ бусаха болоходонь, частиин командирнууд тэрэниие болзорһоонь гадуур сэрэгтэ үлэхыень дурадхаба. Тиин тэрэ Улаан Армидаа албаяа үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидээ бэлэй. Тиихэдэ кавполкын командир байһан Михаил Данилович Ягодин Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ морин сэрэгэй гвардейскэ 3-дахи дивизиин командираар томилогдоһон, түрүүшээр полковник, һүүлээрнь генерал-майор зиндаатай болоһон намтартай.

— Похонов журам һайнтай, шуран бэрхэ, үүсхэл оролдосотой командир байһан юм. Тэрэ сэрэгшэдтэ, өөртөө шанга эрилтэ табидаг юм. Тиимэл хадань полкын командирнууд тэрэниие взводой командирай орлогшоор дэбжүүлээ,— гэжэ тиихэдэ кавполкын полит-хүдэлмэрилэгшэ ябаһан, мүнөө отставкада гараһан подполковник Иннокентий Матвеевич Туманов хөөрэнэ.

Бэлигтэй, ургажа ябаа командир Иринчин Похонов дунда шатын командирнуудые бэлдэдэг морин сэрэгэй Тамбовско училищида эльгээгдээ һэн. 1938 ондо тэрэниие дүүргэжэ, лейтенант болоод, түрэл полкдоо сэрэгэйнгээ алба үргэлжэлүүлхээр ерэжэ взводой командираар томилогдоо юм. Буркавбригадын тараагдахада тэрэ Забайкалиин сэрэгэй округой нэгэ частьда алба хэбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, ахалагша лейтенант Похонов Баунтын районой сэрэгэй комиссарай тушаалда байгаа. Тэрэ хүндэ хүшэр үдэрнүүдтэ сэрэгэй комиссар унтаха нойргүй, амарха саггүй хүдэлдэг һэн. «Намайе һайн дураарни фронт ябуулыт!»—гэһэн удхатай гүйлтанууд военкомой стол дээрэ нютагай хүбүүд, басагадһаа наһатайшье болоһон хүнүүдһээ тоогүй олоор ородог һэн. Тэдэнэр гартаа буу барин хайрата Эхэ ороноо харатан дайсанһаа хамгаалха дуратай байгаа ха юм. Тиихэдэ фронтдо Иринчинэй аханар Галсан, Цыден ба Бадма гэгшэдынь тулалдажа байгаа бэлэй.

Хэды харюусалгатай тушаалда байбашье, Иринчин Шалдаевич аханартаяа хамта фронт гаража, фашистнуудые хюдаха гэжэ шиидэһэн юм. Тиин Забайкальска фронтын командованида дээрэ дээрэһээнь рапортнуудые бэшэнэ. Тиигэ тиигэһээр, 1942 оной намар —фронт эльгээгдэжэ, октябриин 1-һээ фашис булимтарагшадтай эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдажа эхилээ һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Иринчин Шалдаевич тоогүй олон баатаршалга гаргаһан юм. Дайнай түрүүшын жэлнүүдтэ тэрэниинь хэншье тэмдэглээгүй, тэмдэглэхэшье аргагүй байһан. Илалтын дүтэлхэл үедэ тэрэнэй ямараар дайлалдаһан тухай СССР-эй Оборонын министерствын Түбэй архивта гамтайгаар хадагалаатай байһан гурбан документ олдобо.

Нэгэдэхи документ. 1944 оной ноябриин 25-да гвардейскэ морин сэрэгэй 16-дахи дивизиин командир генерал-майор Беловой, гвардейскэ морин сэрэгэй 7-дохи корпусой командир генерал-лейтенант Константиновай гар табилгатай шагналай зууршалга соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Гвардиин капитан Иринчин Шалдаевич Похонов Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хоёрдохи шатын ордендо хүртэхэ габьяа харуулаа...

...Баруун-Урдахи фронтдо тэрэ эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһан юм. Илангаяа 1942 оной ноябриин 19-һөө 20 болотор Блиновская тосхон шадар болоһон шанга байлдаанда онсо шалгарһан байна.

Абливская станцида добтолго хэхэдээ, морин сэрэгэй 294-дэхи полк олон сэрэгшэдээ алдаһан байна. Юуб гэхэдэ, дайсанай хүсэн манайхиһаа хэдэн дахинаар булюу байгаа ха юм. Иимэ байдалда ороод байхадаа, гвардиин капитан Похонов эдэбхи үүсхэлтэй, хатуу зоригтойгоо гэршэлээ. Шанга тулалдаанай һүүлдэ хэдэн частьнуудһаа амиды үлэһэн 40 гаран сэрэгшэдые суглуулжа, дайсадта гал түймэр шэнги добтолго хээд, дурсагдаһан станци сүлөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргээ юм,

1942 оной ноябриин 27-до Чир гэжэ голой эрьедэ дайсадтай хатуу байлдаан болоһон, Пулеметно эскадрон түргэн, шанга добтолго хээ. Тэрэ үедэ эскадроной командир Похонов хүндөөр шархатаһан юм. Госпитальдо эмшэлүүлһэнэй һүүлээр С. М. Буденнын нэрэмжэтэ офицернүүдэй дээдын һургуулида эльгээгдэһэн байна. 1944 оной октябрь һарада тэрэ һургуулияа түгэсхөөд, гвардейскэ морин сэрэгэй 62-дохи полкдо эльгээгдэжэ, хоёрдохи эскадроной командираар томилогдоһон»

Тиин Иринчин Шалдаевич Похонов Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орденоор шагнагдаа бэлэй.

Хоёрдохи документ. Энэ хадаа И. Ш. Похоновой Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай нэгэдэхи шатын орденоор шагнагдаһан тухай материал. 1945 оной январиин 18-да, Томашув станци сүлөөлхэдэ, эрэлхэг зориг харуулһанайнгаа түлөө тэрэ тус орденоор шагнагдаһан байгаа. Дайсанай үхэр буугаар буудажа, байбашье, гвардиин капитан эскадроноо дахуулан, мүльһэн дээгүүр Пиганца гэжэ мүрэниие гаталуулаад, хүлеэгдээгүй шуурга һалхин шэнгеэр дайсадай толгой дээрэ буужа, урдуурхи траншейнүүдынь эзэлбэ. Тиигээд добтолгоёо үргэлжэлүүлэн, фашистнуудта амииншье абхуулангүй, станциин урда захые булимтараа бэлэй. Эндэ олон гитлеровецүүд хюдагдаа, дайшалхы буу зэбсэг абтаа.

Январиин 18-най үдэшэ Томашув город фашис булимтарагшадһаа гүйсэд сүлөөлэгдэһэн юм. Энэ шанга добтолгодо гвардиин капитан И. Ш. Похоновой эскадрон онсо шалгараа. Гвардиин капитанай командалжа байһан эскадрон душэ шахуу гитлеровецүүдые хиргаад, урдаа табигдаһан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлээ.

И. Ш. Похоновые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай нэгэдэхи шатын орденоор шагнаха тухай документдэ гвардейскэ морин сэрэгэй 62-дохи полкын командир, гвардиин полковник Маркарян, морин сэрэгэй гвардейскэ 16-дахи дивизиин командир, генерал-майор Белов болон морин сэрэгэй гвардейскэ 7-дохи корпусой командир, Советскэ Союзай Герой генерал-лейтенант Константинов гэгшэд гараа табиһан байна.

Гурбадахи документ. Энэ документдэнь мүнөөхил полкын командир Маркарянай, дивизиин командир, генерал-майор Беловой, корпусой командир, Советскэ Союзай Герой генерал-лейтенант Константиновай, мүн Белорусска 1-дэхи фронтын морин сэрэгэй инспектор генерал-майор Ильинэй гар табигданхай. Дайнай дүүрэхэ үедэ гвардиин капитан И. Ш. Похоновой фронт дээрэ баатаршалга гаргаһан тухай иигэжэ бэшэгдэнхэй:

«1945 оной январиин 30-да Лозер-Фере гэжэ газарта капитан Похонов фашис булимтарагшадай хэды шангаар буудажа байбашье, полкынгоо гурбан эскадрониие дахуулан, Одер мүрэниие гаталуулаад, Эйхвальдау, Янки гэдэг газарнуудта хүргэһэн байна. Тэндээ хэдэ дахин үлүү хүсэтэй гитлеровецүүдтэ хүреэлэгдэшэһэн юм. Тиихэдээ хоёр үдэрэй туршада фашистнуудай 4 ехэ добтолгодо хатуу сохилто үгэжэ буруутуулаа, эскадроноо бүһэлэлгэһөө гаргажа шадаа. Энэ ехэ тулалдаанда морин сэрэгшэд 650, фашис солдат, офицернүүдые хюдаа. Похоновой эскадрон оройдоол найман хүнөө гээһэн юм.

1945 оной апрелиин 21-дэ полк баруун тээшээл дабшажал ябаа. Полкын манлайда гвардиин капитан Похоновой эскадрон дабшаа. Лобиталь гэжэ тосхондо фашистнар нюужаар манай сэрэгшэдые угтаха гэжэ байба ха. Эскадроной командир эртээнһээ тагнуулшадые эльгээжэ, тэрэниие мэдэжэ абаад, дайсадта харагдангүй, дүтэлжэ гэнтэ добтолгодо ороһон юм. Энээниие хүлеэгээгүй дайсад ехээр мэгдэһэн, сошордоһондоо томо пулемедүүд болон фауст-патронуудаараа буудажашье үрдингүй, бүхы зэбсэгүүдээ хаяад, зугадан арилаа һэн. Похоновой эскадроной түргэн, шадамар бэрхэ добтолго хэһэнэй ашаар полконь бүрин бүтэн хүрэхэ газартаа хүрөө бэлэй.

Вандлитц гэжэ станцида полк дүтэлжэ ябаа. Урдань ябаһан танкнуудые фауст-патроноор буудажа, дабшалгыень зогсоогоо һэн. Томо гэрнүүдэй саана хоргодоод байһан фашистнууд буудажа эхилээ һаа, полкдо ехэ гай гарза хэхэнь гэжэ өйлгоһон эскадроной командир тэдэниие дары түргэн үгы хэхэ гэһэн шиидхэбэри абаба. Моридоо ой модон соо нюугаад, өөрөө эскадроноо бодхоожо, урдань ороод шанга добтолго хэжэ, станциие эзэлээд, фауст-патронтой фашистнуудые усадхаа юм. Тиихэ үедэ хоёрдохи эскадроной командир И. Ш. Похонов баатарай үхэлөөр унаһан байгаа.

Иимэ хатуу зоригтой командир баатаршалгынгаа түлөө Ленинэй орденоор шагнагдаха, Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэшье эрхэтэй байһан юм.

Германида байһан совет сэрэгүүдэй командованиин 1945 оной июлиин 27-ной приказаар гвардиин капитан Иринчин Шалдаевич Похонов наһа бараһанайнгаа һүүлдэ дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан юм.

С. ХАНДАЖАПОВ,
Ц. СУБАНОВ,
дайнай болон ажалай ветерануул.

Нютаг нютагай һонин

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

«Хэжэнгын гол» газетын дэргэдэ эмхидхэгдэһэн Бато Базароной нэрэмжэтэ литературна нэгэдэлэй гэшүүд Хэжэнгын найман жэлэй һургуулиин үхибүүдтэй һонирхолтой уулзалга үнгэргэбэ.

Уран гоёор, тааруу зохидоор шэмэглэгдэһэн һаруул үргэн таһалга соо олоороо суглараһан үхибүүд нютагайнгаа мэдээжэ болоһон уран зохёолшодые альга ташалгаар угтаа. Уулзалгада бэлдэжэ үхибүүдэй гаргаһан ханын газетэдэ һургуулиин литературна кружогой гэшүүдэй шүлэг, найруулгануудые толилхынгаа хажуугаар арадай аман зохёол суглуулһан ехэ һонин хуудаһанууд байгаа. Янза бүриин мэргэжэлэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн энэ литературна бүлэгэй гэшүүд, уран зохёол ажабайдал хоёрой хэлбэришэгүй холбоон, зохёолой удха шанар тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, үхибүүдэй зүрхэ сэдьхэл баясуулаа.

Хоёр ном хэблүүлһэн Хөөрхын соёлой байшангай киномеханик Дансаран Шагдарович Доржогутабай үхибүүдтэ зорюулһан шүлэгүүдээ уншажа, тэдээндэ хөөрэжэ үгөө. Залуу үетэндэ зорюулһан шүлэгүүдээ Хэжэнгын райтопой хүдэлмэрилэгшэ Шираб Рабсалович Бадмаев уншажа, халуун альга ташалгаар угтагдаһан байна.

Үшөө тиихэдэ энэ нэгэдэлэй гэшүүд һургуулиин литературна кружогой гэшүүдэй бэшэһэн уран зохёолнуудтай танилсажа, тэдэнэй бэлиг, шадабариие тэмдэглэхэһээ гадна дутуу дундыень заажа үгэһэн байна.

Һургуулиин буряад хэлэнэй багша Дэнсэма Гармаевна Гармаевагай хүтэлбэрилдэг литературна кружогой гэшүүдэй зарим рассказ, шүлэгүүд тэдээндэ һайшаагдажа, нэгэдэлэй гэшүүд үхибүүдэй зохёолнуудта зорюулагдаһан уран зохёолой хуудаһа «Хэжэнгын гол» газетэдэ толилуулха гэжэ шиидэнхэй.

Б. ЛАЙДАПОВ.

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООШОН

Ольга Васильевна Аюшиновагай хэлхеэ холбооной албанда ороһоор табин жэл гүйсэбэ. Тэрэ арбан долоотойдоо, Улаан-Үдын телеграфна станцида телеграф-морзистын һурагшаар ажалайнгаа намтарые эхилһэн юм. Имагтал эндэ хүдэршэжэ, I классай морзист хүрэтэр ургаһан, коммунис ажалай ударник болоһон юм.

1938 ондо тэрэ Эрхүүгэй областиин Усолье-Сибирское хотын хэлхеэ холбоошодой һургуулида ороһон байна. Һургуулияа дүүргэжэ, түрэл коллективтээ бусахадань, Ольгодо хэлхеэ холбооной монтерой ажал даалгагдаа һэн. Эхэнэр хүндэ монтерой ажал хүшэр һэн ааб даа. Гэбэшье зориг, оролдосо ехэтэй басаган шэнэ ажалайнгаа уялгые жэншэдгүй дүүргэжэ, захиргаанай этигэл найдабариие хүсэд харюулдаг һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ телефоной хэлхеэ холбооной «Москва—Хабаровск» гэһэн лини хангалсаха даабаритай байгаа. Селенгинскын түмэр замай хүүргэһээ Татаурово станци хүрэтэр тэрэнэй хангадаг участок хододоо эрхим лининүүдэй тоодо ородог һэн. Дайн дажарай хатуу шанга үедэ республикынгаа хэлхеэ холбооной управлениин, мүн РСФСР-эй Хэлхеэ холбооной министерствын Хүндэлэлэй грамотануудаар хэдэн дахин шагнагдаа

1946 онһоо 1958 он хүрэтэр Джида станциин хэлхеэ холбооной отделениин начальнигай тушаалда ябаа бэлэй. Һүүлээрнь хоёр жэл Черемхово хотодо ажаллаад һөөргөө бусажа, 1977 он хүрэтэр наһанайнгаа амаралтада гаратараа түрэл коллективтээ хүдэлһэн юм. Үндэр наһатай болоһоншье һаа хэлхеэ холбоошодой байшанай харуулшанаар мүнөө хүрэтэр ажаллаһан зандаа.

Б. СОТНИЧ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. Б. Аюшинова.

ИСКУССТВЫН ҺУРГУУЛИИН 25 ЖЭЛ

Баргажанай искусствын һургуулиин байгуулагдаһаар 25 жэлэй ой гүйсэбэ. Энэ ушараар баяр ёһололой суглаан һаяхан үнгэргэгдэбэ.

Анха түрүүн эндэ хүгжэмэй һургуули нээгдэһэн юм. Тэрэниие дүүргэһэн түрүүшын бүлэг хүүгэд баянаар наадаха шадабаритай болоһон байна. Мүнөө искусствын һургуулида баянай, фортепианын классуудтай хүгжэмэй отделениһээ гадна хореографиин, уран һайханай — прикладной отделенинүүд нээгдэнхэй. Тиигэжэ һургуулиин нээгдэһэн сагһаа хойшо 132 хүбүүд, басагад хүгжэмэй эхин эрдэм, мэдэсэтэй боложо гараһан байна. Тэдэнэй олонхинь һургуулияа үргэлжэлүүлээд, республикынгаа нютагуудта, мүн Ленинград, Киев, Улаан-Үдэ, Якутск, Барнаул болон бусад хото городуудта хүгжэмэй багшаар ажаллана.

Искусствын һургуули эмхидхэлгэдэ, хүгжөөлгэдэ ехэ хубита оруулһан Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ С. Г. Малыгинай, тиихэдэ мүнөө эндэ багшалжа байһан Г. А. Степанова, А. У. Колмакова, Э. В. Буруева болон бусадай эрхим хүдэлмэри суглаан дээрэ онсо тэмдэглэгдээ. Тиихэдэ республикын Соёлой министерствын, партиин Баргажанай райкомой болон райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотанууд, бэлэгүүд һургуулиин багшанар Г. И. Раев, В. И. Манзырев, О. И. Иванова, А. Н. Колмаков гэгшэдтэ барюулагдаа.

Баяр ёһололой суглаанай түгэсхэлдэ искусствын һургуулиин һурагшадай, дуунай-инструментальна «Каскад» ансамбль концерт харуулһан байна.

Н. ГАЛДАНОВ.

Спорт

Шайбатай хоккей

ҮБЭЛЭЙ ХАҺА НЭЭГДЭБЭ

Физическэ культура ба спортын городской комитедэй шанда хүртэхын түлөө шайбатай хоккейгээр спортын үбэлэй хаһа нээлгын заншалта мүрысөөн Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үнгэргэгдэбэ.

Даб дээрэхи уулзалгануудта ЛВРЗ-гэй спортклубай команда транспортын «Локомотивтай» наадахадаа, гол сагтаа 3:3 тоотойгоор тэнсэжэ, ялын сохилтоор 4:6 тоотойгоор шүүгдэшоо. Онохойн «Сибирь» мяха-консервын комбинадай «Пищевик» командые 3:1 тоотойгоор илаһан байна.

Тиигэжэ түгэсхэлэй нааданда «Локомотив» «Сибирьтэй» уулзаба. Түмэр замшад 8:1 тоотойгоор шүүжэ, спортын үбэлэй хаһа нээлгын шанда хүртэһэн байха юм.

НААДАНУУД ЭХИЛБЭ

Шайбатай хоккейгээр Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн эхилбэ.

Түрүүшын нааданда «Локомотив» команда ЛВРЗ-гэй спортклубай хоккеистнүүдые 8:6 тоотойгоор шүүгээ. Мяха-консервын комбинадай стадионой елүүр дээрэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ талмайн эзэд Онохойн «Сибирьтэй» 4:4 тоотойгоор тэнсэһэн байгаа.

Хоёрдохи нааданда «Локомотив» — «Сибирьтэй», локомотив-вагон заһабарилгын заводой хоккеистнүүд «Пищевигтэй» уулзаба. Энэ мүрысөөн хоёр дүхэригөөр үнгэргэгдэжэ, декабриин 30 болотор үргэлжэлхэ юм.

Б. ВАСИЛЬЕВ.

ЮУ ХАРУУЛААБ?

Горспорткомитедэй шанда хүртэхын түлөө санаар урилдагшадай үбэлэй мүрысөөн Буряадтамнай нээгдэбэ. Жабартай хүйтэн уларилые, саһанай бага байһан ушарые мүрысөө эмхидхэгшэд хараадаа абажа, эрэшүүл 5 модоной, эхэнэрнүүд 3 модоной зайда урилдаха гэжэ шиидээ. Ушар тиимэһээ республикынгаа бэлигтэй бэрхэ спортсменүүдтэй мүрысөөнэй нэгэ зүргэ дээрэ хаба шадалаа туршалсаха арга санаар гүйхэ дуратайшуулда олгогдоо ха юм.

Спортивна бүлгэм, клуб болон институдуудай эрэшүүлэй урилдаанда багшанарай, хүдөө ажахын институдуудай, «Локомотив» бүлгэмэй райсоведэй, санашад шалгараа. Эхэнэрнүүдэй дунда ВСТИ-гэй, «Труд», «Локомотив» бүлгэмэйхид түрүүлбэ.

Үйлэдбэриин коллективүүдэй дунда болоһон мүрысөөндэ «Электромашина» завод 1-дэхи, трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын басагад, «Главбурятстройн» барилгашад 2-дохи, трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын эрэшүүл, «Бурятгеология» нэгэдэлэй эрэшүүл 3-дахи һууринуудта гараһан байна.

Улаан-Үдэ хотын тусхай дунда һуралсалай һургуулинуудые оройдоол 4 техникум түлөөлөө. Эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг багшанарай, кооперативна, мяха-һүнэй, хэлхеэ холбооной электротехникумэй, авиационно, индустриально-педагогическа техникумүүдэй санашадай энэ урилдаанда ерээгүйнь ехэ харамтай байна. Харин техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай дундаһаа гансал 1-дэхи СГПТУ мүрысөөндэ ерээ. Бусад училищинууд яаһан бэ? Эндэ нэн түрүүн спорткомитедүүдэй, санын спортын федерациин хүдэлмэриин һуладалга харагдана гэжэ һанагдана. «Бригадаараа санын зүргэдэ», «Санын зүргэ уряална», «Аба, эжы, би—спортивна бүлэ» гэхэ мэтын мүрысөөнүүд Улаан-Үдэ хотодо үсөөнөөр үнгэргэгдэнэ. Иимэ мүрысөөнүүдые һайнаар үнгэргэхын түлөө санын стадионуудтай баазанууд хэрэгтэй байна. Дээрэ дурдагдаһан мүрысөөндэ санын ори ганса зүргэ байгаа. Тиимэһээ эрэшүүлэй удаа эхэнэрнүүд урилдажа, мүрысөөн унжагайраа. Эдэ асуудалнууд тухай бүхэли үбэлдөө хөөрэлдэхэгүйн түлөө эртээнһээ хэмжээ абаял!

В. ДЕНИСОВ,
мүрысоонэй судья.

ДОРЖО СУЛЬТИМОВ

ТОДХОРТО ТУЛАМ

Шог рассказ

Нэгэ нютагта тиимэ үндэршье гэхээр бэшэ, маряатайшаг, табияа шахажа ябаһан Халзанай Пунсэг гэжэ хүн ажаһуудаг байба. Энэ хүн абаашатай шуран, ульгам харгытанай нэгэн һэн.

— Хайшан гээд иимэ түргэн түбһэн юумэ бүтээгээд орхигшобта? Нюусаараа хубаалдыт, — гэхэдэ:

— Эндэ ехэ юумэ үгы юм. Хүндэ һайниие хэхэдэшни, тэрэшни заал һаа, шамда һайниие хэхэ, — гэдэг һэн.

— Нэгэтэ Пунсэг үмсэдөө «Жигули» машина абаха гэжэ шиидэбэ ха. Хэдышье ехэ мүнгэтэй һаа, машина гээшэмнай тиимэ бэлэхэнээр хүнэй гарта ородог зөөри бэшэ ха юм. Гартаа оруулхын түлөө ехэхэн лэ ябуулга хэхэ хэрэгтэй. Иимэрхүү ябуулгануудһаа Пунсэг тунхаридаггүй, шадабарияа гаргаха арга олдобо гэжэ бүри хамсыгаа шамажа ородог һэн. Энэ удаашье энэ-тэрэ танилнуудаараа эндэ-тэндэ уулзажа, танихашьегүй һаа, таняаша боложо, өөрынгөө хэлэгшээр баярлуулжа шадаба. Тиигээд ехэ сагшье һалгаангүй, газадашье ехээр оронгүй, хэрэгтэй саарһануудаа бүтээбэ ха.

— Зай, иигэжэ ташаан дээрээ абаа хадаа, дороо дараажа унаха хэрэг үлэбэл даа. Олон жэлдэ руль мушхаһан намда жолоошон хэрэгтэй бэшэ, өөрөө үнэмшэлгэтэйб. Муу юумэмни, энэ хониндо ороһоор үнихэнэй руль мушхаагүйб. Тиибэштэрэ, һураһан юумэ һураар татагдахагүй гэлсэгшэ гүбэ, хүнһөө худалдажа абаһан хуушан зөөри бэшэ, шэнэ машина хадань, арга мүрыень олоод, яаралгүйхэн ябажа ерэнэ бэзэб. Мэдээ ороходоо хойшо хонишон ябаһан Жамбалһаа юугээр дутаа хүнбиб. Тиихэдэ нэгэ иимэ ушар байна. Машина хубаадаг баазын хүнүүдые баярлуулжа шадаа һаа, эгээл һайхан үнгэтэй, эгээл хүсэтэй мотоортойень яаралгүйхэн шэлэжэ абаха аргатай болоноб. Һайн юумэ хэзээ муу байгша һэм! Теэд, яажа, юугээр баярлуулхабиб?, Аа-а! Маарахынь түлөө үе мүсөөрнь аятай юумэ абаашаха байна, —гэжэ өөрөө өөртөө хэлээд, үдэшэндөө тарган гэгшын Эрье хони гаргажа, хубааритай байһынь түлөө үе мүсөөрнь аятай зохидоор эмдэжэ, шэнэхэн туламда хээд город ошохо гэжэ үглөөниинь гараба.

Пунсэгэй һууһан автобус тээ үдэһөө хойно город хүрэжэ, зон һубарилдаһаар, хэрэгтэй газартаа буужа захалбад. Пунсэгшье буужа, үдэшэндөө гарайнгаа бэлэг хүсэлдүүлжэ хоноод, үглөөгүүр эртэхэн машина хубаадаг бааза таксигаар хүрэжэ ерэбэ. Хөөрсэгэнэһэн зоной харагдахагүйдэ: «Оһоо! Эртэ ерэбэб. Энэшни баһа удхатай! Байза, энэ мяханайнгаа шүүһээ гоожохогүйн түлөө даб дээрээ эндэхэнэ гэшхүүр дээрэ орхёод орошохо юм байна. Һаалташье хэхэгүй!» — гэжэ һанаад, гэшхүүр дээрэ туламтай мяхаяа тааруулжа табяад, баазын конторо руу орошобо. Хэрэгтэй таһагайнгаа үүдэндэ саг зуура амяа даран шагнаархаһанай удаа, аалихан татаад оробо ха. Малгайгаа абажа, гартаа бажуугаад:

— Сайн байна! Би... Халзанов Пунсэг гэдэг машинаяа абаашахаяа ерээб. Хэндэ хандаха болонобиб? — гэжэ дүтын столой саана һууһан залуухан басаганһаа асууба. Басаган саарһан дээрэһээ толгойгоо үндылгэнгүй:

— Тэрэ хүндэ хандагты!— гээд, углуугай столой саана һууһан эрэ хүн тээшэ зааба.

«Эрэ хүн ха юм... Эдэшни баярлаха дуратайл зон байха ёһотойл даа. Байза, хайшан гээд энээнтэй үгээ ойлголсохо болоно гээшэбиб? Ондоо таһалга соо ошожо хөөрэлдэе гэхэ байна!»,—гэжэ һанаһаар, заалгаһан хүндөө аалихан дүтэлбэ. Тэрэ хүниинь ехэл сүлөөгүй янзатай саарһан дээрэ юушьеб тэмдэглэнэ, шоотын яһануудые иишэ тиишэнь хасняс хаяна.

«Олон лэ машина тоолоно даа! Миниихинь али багта тоо томшогто орожо байна хаб? Түргэн лэ гартаа оруулжа хам бажууһайб!», — гэжэ Пунсэгэй досоогоо бодохотойнь адли, «Жигули» машина нюдэнэйнь урда харгадан элдэб һайхан үнгөөр нюдэ ёлогоодуулан толорһон шэнги боложо, зүрхэнэй хөөрэмэ дүүжэндэ эжэлүүдгүй үлгыдүүлэн, уянгата байдалай дууряан соо умбан тамаржа ябатарнь, яһан шоотын абяанай хаб нохойн хусаһандал яс гээд орхиходонь, байра дээрээ обогод гэжэ:

— Сайн байна! Би танда ехэ хэрэгтэйб. Болохо һаань, ондоо таһалга руу ошожо хөөрэлдэхэмнай гү? — гэжэ өөрөөшье хүсэд ойлгонгүй, даржаганаса габижархиба. Дээрэнь гэнтэ хүнэй дарья табишахада, машина хубаадаг хүн залд гэжэ, нюдэеэ саарһанһаа хобхолходонь, хүдөөһөө ерэһэн гэжэ тухайлхаар, хүлэршэнхэй хүн ехэ гүйһан нюдөөр хараад зогсожо байба.

— Танда юун хэрэгтэйб?— гэжэ машина хубаадаг хүн хашарангяар асууба.

Пунсэг Гомбоевичой гүйһан нюдэн машина хубаадаг хүнэй хүйтэн харасатай мүргэлдэбэшье, тон шухала хэрэгтэй байһан дээрэһээ халташье далтирангүй:

— Би танда ехэ х... Зүбшөөхэ байгаа һаатн... һөө далда газарта хөөрэлдэелши. Тон хэрэгтэйб. Зүбшөөж... даа? — гээд Пунсэ... гөөрөө болобо.

— Ямар хэрэг бэ... дээ хэлэгтыл даа, ми... шэнһээ нюуха юумэ... гүй, — гэжэ машин... даг хүн һөөргэдэбэ.

— Тон шухала х... даа. Ехэ сагыетнай... егүйб. Ошожо хөөр...

Машина хубаадаг х... сэгэй һалаха һанда... тухайлжа:

— Зай, теэд ошоё... гэжэ Пунсэгые ондо... га тээшэ дахуулан... Пунсэг хойноһоонь... долёохоһоо абан... зөөд ороһон үүдээр... байса оролсожо, х... заһажа, бэеэ һэргээ...

— Дүүтэн, нэгэ ии... болоод байна, — гэ... хэ соо һоо коньяк, улаахан яблоконуудые... жа,: — Эндэ гэжэ... та намда ороходоо... байнат, тиимэ дээрэ... нии зүгһөө багахан г... лэг даб дээрээ т... хайрлыт даа! —гээд, ... һан удаан жаргал т... ды үгэнүүдые уян... нэмэжэ хэлээд, бэлэ... рин байба ха.

(Үргэлжэлэлынь хож... гараха).

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам.редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81 корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95 объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04707. Заказ № 302. Индекс 04649.